І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXV. Ч. 14. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 22-го СІЧНЯ 1958 ЦЕНТІВ 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JANUARY 22, 1958 No. 14. VOL. LXV.

1918 — У 40-РІЧЧЯ ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ — 1958

Симон Петлюра

В ДЕНЬ СВЯТА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ

(Стаття, друкована в „Тризу бі" (Париж), ч. 15 за 22 січня 1926 року)

В день свята української державности встають передо мною постаті лицарів і мучеників Великої Ідеї.

Тих, що життям своїм заплатили за свою віру в неї.

Тих, що найдорожчим скарбом засвідчили відданість батьківщині.

Тих, що власним чином крови і праці, гарячого патріотизму і виконання обов'язку, умінням — для одних слухатись і для інших наказувати, а обом і разом коритись вищим наказам нації, через її вождя переказаним, розпочали нову добу в історії України.

Тих, що створили спільним чином свого життя леґенду нації — леґенду збройної боротьби її за своє право жити вільною і державно-незалежною.

Тих, хто заслужив право на те, щоб стати незабутнім в історії України, хто зв'язав її величне минуле з світлим майбутнім і переказав нам, живим та прийдешнім поколінням, великий заповіт: національної помсти та недовершеного чину.

Шлях звільнення кожної нації густо кропиться кров'ю. Нашої — так само. Кров'ю чужою і своєю. Ворожою і рідною. Кров закінчує глибокі процеси національних емоцій, усвідомлень, організаційної праці, ідеологічної творчости, всього того, що нація і свідомо і ірраціонально використовує для ствердження свого права на державне життя.

Кров, пролита для цієї величної мети, не засихає. Тепло її все теплим буде в душі нації, все відіграватиме ролю непокоюючого, тривожного ферменту, що нагадує про нескінчене і кличе до продовження розпочатого.

З цим чуттям завжди переживаю я наше свято державности. Воно все зв'язується у мене з дорогими — незабутніми образами тих, хто дав нам право його святкувати, подібно до того, як величаві мелодії нашого гимну, що в цей день здаються особливо урочистими, а слова обов'язуючими, — все зливаються з передсмертними стогнаннями тих, чий дух тоді тільки повірить у щирість і поважність нашого святкування, коли ми не словами-співами, а ділами докажемо нашу моральну вартість бути достойними свята.

Хай же в цей день — ми глибше, як коли, відчуємо велику вагу передсмертних заповітів наших лицарів!

Хай свято сьогоднішнє навчить нас шанувати пам'ять поляглих і бережно плекати традиції боротьби за українську державність, такі чисті і пророчисті, такі ушляхетнюючі, бо і оправдані і скроплені святою кров'ю найкращих синів нації.

А найголовнішою з тих традицій буде: пам'ятати про неминучість відновлення боротьби тим самим знаряддям і під тим самими гаслами, що ними користувалися і ними одушевлялися жертви військових подій 1917-1920 рр.

Українські мечі перекуються на рала тільки тоді, коли гасло — Незалежна Держава Українська — перетвориться в дійсність і забезпечить отому ралові можливість зужиткувати рідну плодючу землю з її незчисленними багатствами не для потреб третього або другого з половиною чи якогось іншого інтернаціоналу, а для устаткування і зміцнення власного державного добра і збагачення рідного народу.

Отже: не забуваймо про меч: учімося міцніше тримати його в руках, а одночасно дбаймо про підживлення нацією моральних елементів її буття — творчої любови до батьківщини, сторожкости до ворога та помсти за кривди, заподіяні ним, в симбіозі яких знайдемо вірний шлях до звільнення і програму для будівництва!

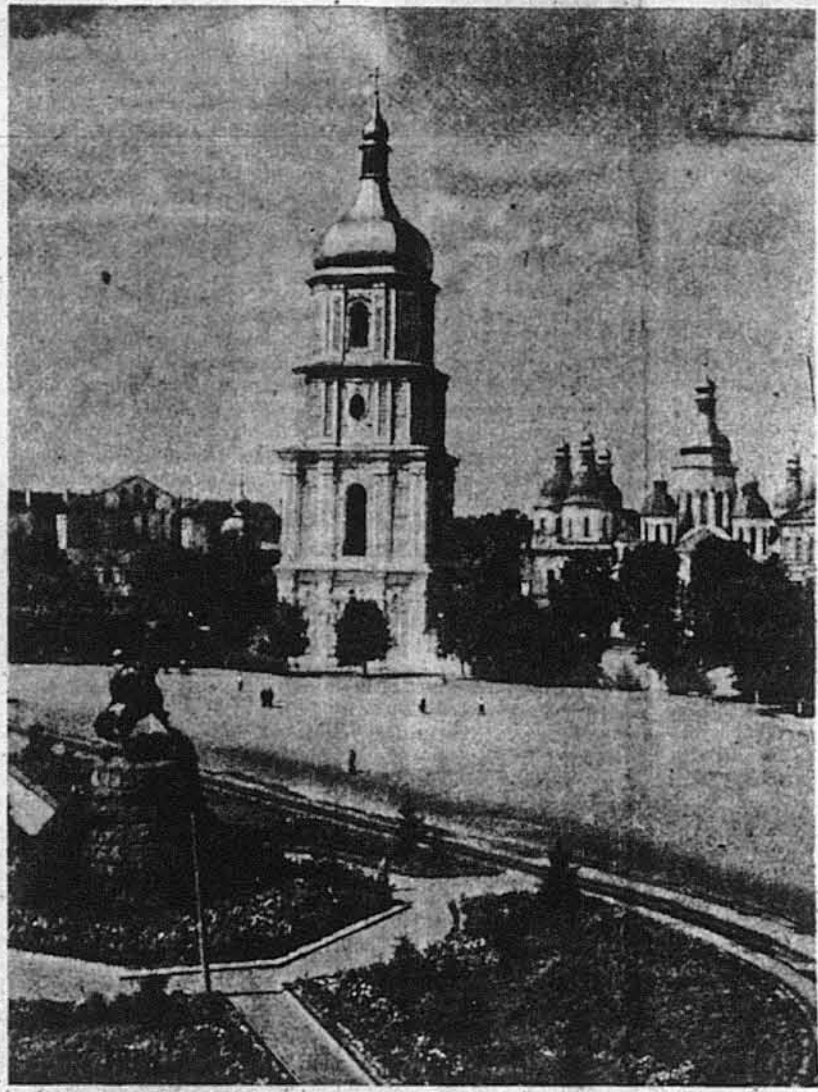
Великий чин наших лицарів вчить вірности ідеалам і вмінню підпорядковуватися. Тільки вірність і слухняність творять передумови успіху національної боротьби.

Біля гасла: Українська Народна Республіка — Українська Незалежна Держава об'єдналися всі справді активні сили нації в боротьбі за незалежність. Тільки в моральній атмосфері, утвореній тією боротьбою, могли з'явитись світлі постаті поляглих, тільки на цьому ґрунті могла зродитись жива леґенда дальшої нашої боротьби, що живе невмирущою в душі нації і ферментує її сили на нові виступи.

Моральним чотирокутником — отим старокозацьким табором — поставимся ми в переходові дні нашої історії до всіх негідних наступів на нашу єдність та вірність випробуваним ідеям. Скупчимося один біля одного з готовістю взаємної допомоги і пересторги, — і ми витримаємо всі „міри і проби", незалежно від того, чи вони походять з якогось інтернаціоналу чи від його клясократичного антоподу.

Вірність є основою не лише родинного життя. Вірність ідеям є підставою внутрішньої сили ширших громадських об'єднань, до національного включно.

Наша вірність тим ідеям, за які голови поклали незабутні лицарі збройної боротьби за українську державність з часів 1917-1920 рр., буде найкращою пошаною до світлої пам'яти їх, до великого чину їхнього життя і, нарешті, до розуміння глибокого змісту тієї думки, що її вклав законодавець в акт свята Української Державности.

Софійська Площа з пам'ятником Великого Гетьмана Богдана Хмельницького, що на ній проголошено дня 22-го січня 1918 року Четвертий Універсал про Незалежність України

О. Олесь

ЯК ДЗВОНИ РАДІСНО ГУДУТЬ...

Вітри і бурі весняні
Звалили камінь із могили,
В кривавім морі і огні
Її окрадену збудили.

В красі нетлінній чарівній
Вона розкрила очі сині...
Лани й ліси вклонились Їй —
Воскреслій мрії — Україні:

І мови рідної річки
Злились в одно широке море:
Дзвенять по-рідному пташки,
І степ по-рідному говорить!

Поглянеш в поле на жита:
Цвітуть в житах волошки сині,
І в небі квітка золота,
І небо — прапор України!

Як дзвони радісно гудуть!
Минула наша ніч осіння:
Ніде ні стогону не чуть,
Ні тихих скарг, ні голосіння.

Злетівсь на свято цілий світ
І слів, здивований, шукає,
І Чорне море свій привіт
Гінцем крилатим посилає.

Шумлять смерекові ліси,
Кубань і Сян взялись за руки...
По вінця сповнені краси
Стоять степи, сади і луки.

Весна! Прекрасна, чарівна.
Скрізь животворча, де не стане.
Очам здавалось, що вона
Уже ніколи не зів'яне!

...В кривавім морі і огні
Її окрадену збудили...
Вітри і вихорі страшні
Її в повітрі закрутили.

Над краєм — дим пожеж і мла...
Внизу — страшне криваве море..
На хвилях плавають тіла...
Орач ланів своїх не оре...

Але Вона... Вона живе!
Її все дужче голос чути!
І хто скує життя нове,
Вітрами й бурями розкуте?!

Степан Витвицький
Президент УНР в екзилі

З ПЕРСПЕКТИВИ 40 РОКІВ

(З промови на маніфестаційній Академії в Мангеттен Сентер в Ню Йорку, 19 січня, 1958 р.)

Коли сьогодні з перспективи нашого часу розглядаємо події, які відбувалися сорок літ тому на Україні, ми бачимо їх у виразнішому, яснішому світлі. Ми краще розуміємо їх зміст і значення. Затираються дрібні речі, а виразніше виступають істотні. Багато дечого виглядає нам сьогодні інакше, як виглядало тоді.

Ясно — ніхто не буде заперечувати недоліків і помилок, які в той час виявлялися. Вони були, але їх не слід теж перебільшувати. Справжній образ тогочасних подій був безумовно світлий і таким він назавжди залишиться.

Щоби мати правдивий погляд на цю добу, треба в першу чергу уявити собі тогочасне положення на Україні. Це був стан, який Шевченко передбачив та окреслив віщим словом. Україна прокинулася в огні революції окрадена, позбавлена матеріяльних засобів і потрібної кількости людських кадрів для державного будівництва.

І от серед тої дійсности виступають на історичну сцену ясні постаті українських патріотів і державників. Немов ведені якоюсь невидимою силою вони беруться за небуденне діло і ставлять перші підвалини державної будівлі. Завдання, які стояли перед ними, були на міру велетнів, але в загальному вони з цими завданнями справились і те, що вони створили, роз'яснюватиме своїм світлом майбутність народу.

Державу приходилось будувати майже з нічого. Весь технічний апарат державної адміністрації був у чужих руках. Засоби, форми й методи правління, які творилися в інших державах протягом століть, прийшлося вивчати і стосувати протягом кількох місяців. За ту працю взялися тодішні народні провідники без ніякої пропаганди, без основних приготувань, а самочинно, немов із самого відчуття життєвого інстинкту. Очевидно — між тодішніми українськими партіями були розходження, але всі ці партії без яких-небудь дебат чи спорів об'єдналися в один фронт. Це була консолідація в ім'я великого чину. Те об'єднання залишиться в анналах нашої бувальщини назавжди як світлий приклад, для майбутніх поколінь.

З розвалом царату для поневолених Росією народів, здавалося, засяло проміння волі. В березні 1917 р. Всеукраїнським Національним Конґресом була покликана до життя Українська Центральна Рада, як найвищий політичний керівний орган. В червні 1917 р. був виданий Центральною Радою перший універсал, який був немов першим кроком на шляху до повної самостійности. В ньому було м. ін. сказано: „Однині ми самі будемо творити своє життя"...

Тимчасом події розгорталися в прискореному темпі. Деякі поступки, на які Тимчасове Правительство пішло Центральній Раді, знайшли свою відбитку в другому універсалі — проголошеному в липні того ж року. В листопаді прийшов большевицький переворот. Переворот, який приніс безприкладну в історії темряву упадку і людського здичавіння. Немов в передчутті назріваючої грози були видані третій і четвертий універсали — один в листопаді 1917 р., а другий в січні 1918 р. — Третім універсалом була проголошена Українська Народня Республіка, а четвертим її самостійність. В обох цих універсалах ми знайдемо широко накреслений проєкт майбутнього державного устрою України. В її основу лягли найбільш гуманні принципи модерного народоправства.

Угольним каменем політики Центральної Ради являється соборність усіх українських земель. Вже в своїх початкових переговорах з російським Тимчасовим Правительством Центральна Рада домагалася, щоби політичне становище українського народу, живучого на цілій українській етнографічній території, було вирішене міжнародною мировою конференцією. Цей постулят був пізніше повторений в третьому універсалі. А в мировому договорі, заключеному з центральними державами в Бересті Литовському, на домагання української сторони була загарантована автономія для Галичини, яка залишалася тоді ще під австрійським пануванням. — Акт злуки українських земель проголошений на Софійському майдані рік пізніше був завершенням цих соборницьких прямувань.

Народні маси України сказали теж своє слово у виборах до Всеросійських Установчих Зборів в листопаді 1917 р. У висліді цих виборів тодішні українські партії дістали велику більшість голосів. Третім універсалом були заплановані на січень 1918 р. вибори до Українських Установчих Зборів. Вибори ці однак уже не відбулися з причини большевицького наступу на Україну.

В другій половині грудня 1917 р. почалася війна большевицької Росії проти Української Народньої Республіки. Шістнадцятого грудня того року большевицький уряд поставив урядові Української Народньої Республіки ультимат, в якому домагався: — 1. щоби большевицьке військо могло вільно проходити через українську територію і — 2. щоби Совєтська Росія мала право удержувати на території України довільну кількість своїх військових частин. Річ ясна, жадна самостійна держава такого ультимату прийняти не могла б, бо це

(Закінчення на стор. 3-ій)

В РОКОВИНИ ІСТОРИЧНОГО РІШЕННЯ

Звернення Українського Конґресового Комітету Америки

ГРОМАДЯНИ!

Сповнені невимовною радістю, щасливі високою честю, багаті історичною дійсністю — відзначуємо в цьому році Великі Роковини:

Роковини історичного рішення Українського Народу — Сорокові Роковини Віднови Незалежности Його Держави, Сорокові роковини Проголошення Четвертого Універсалу Української Центральної Ради, 22-го Січня 1918 Року в Києві, Проголошення Незалежности Української Народної Республіки.

Сповнені невимовною радістю — бо в цій Країні Волі можемо жити повним нашим національним спільнотним життям та служити і справі нашого рідного народу.

Щасливі високою честю — бо почесним удідом нашої національної спільноти в цій Країні став мандат поширювати правду про Україну та інформувати звідсіль вільний світ про справжні змагання Українського Народу.

Багаті історичною дійсністю — бо ми маємо змогу пред'явити офіційній і прилюдній опінії нашої Країни та всьому вільному світові історичні факти й документи, що безсумнівно й вимовно доказують незаперечність виразного рішення Українського Народу тоді, сорок років тому, про те, що:

„Однині — Українська Народна Республіка стає Самостійною, ні від кого незалежною, Вільною, Суверенною Державою Українського Народу".

Та, виконуючи цю важливу місію, яку доля призначила нашій національній спільноті у З'єдинених Державах Америки, ми повинні керуватися свідомістю нашої великої відповідальности і перед нашою Країною і перед нашим народом на Рідній Землі в цей особливо поважний час.

Тому — для добра справи Українського Народу та в інтересі скріплення також нашими силами одностайного фронту всіх вільних країн світу проти фронту, що широким наступом загрожує людству — ми повинні виступати одностайно, згідливо, об'єднано.

І одностайною громадою промовляти тут за наш, Український Нарід, що сьогодні, в ці Великі Роковини, не може промовити вільно сам, суцільною громадою пред'явити за Нього історичні факти й документи Його славного минулого, такою ж громадою заявляти, що важні й дійсні вони по сьогодні.

Бо тільки одностайний фронт нашої спільноти тут — принесе користь справі Українського Народу там.

Хай постановою нашою в ці Великі Роковини стане вимога переломової хвилини: об'єднання всіх наших сил для добра справи Українського Народу!

Відзначуючи врочисто Сорокові Роковини Віднови Незалежности Держави Українського Народу, ми в пошані схиляємо наші голови перед Пам'яттю Покійних і Постатями — що ще в живих — Її Будівничих, славимо Пам'ять Поляглих за Неї й для Неї та вітаємо Тих, що колись боролися й тепер ще борються за Неї. Вітаємо Тих, що несуть Символ Її Традиції та звідсіль шлемо наш палкий привіт усьому нашому Рідному Народові на Українській Землі!

Віримо, що на всій Українській Землі знову стане владним виявлене й проголошене сорок років тому історичне рішення Українського Народу!

Вітаємо Вас, українці у З'єдинених Державах Америки, в Сорокові Роковини історичного рішення Українського Народу!

Ню Йорк, у Сороковому, Ювілейному Січні, 1958 Р. Б.

УКРАЇНСЬКИЙ КОНҐРЕСОВИЙ КОМІТЕТ АМЕРИКИ

ГУБЕРНАТОРИ 8-ОХ СТЕЙТІВ ПРОГОЛОСИЛИ „ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТИ"

Згідно з одержаними досі інформаціями, в цьому році губернатори таких вісьмох стейтів вже проголосили „День Української Незалежности на день 22-го січня: Ілиной, Коннектикат, Меріленд, Мішіґен, Ню Джерзі Ню Йорк, Пенсилвенія і Ровд Айленд. Всі вони у своїх проклямаціях, подібно, як і посадники багатьох міст, в яких є українські громади, закликають все населення прилучитись до громадян українського походження у відповідному відзначенні того Дня.

ПІДПІЛЛЯ В УКРАЇНІ ДІЄ

„Шлях Перемоги" вмістив переданий 24 грудня м. року московським кореспондентом часопису „Мюнхенер Меркур" зміст статті начальника МГБ Литовської ССР, Веверса, про визвольні рухи литовського, українського та білоруського народів, в якій шеф МГБ виразно ствердив, що в західніх областях України, Білоруси і батійських державах діє націоналістичне підпілля. В статті „Мюнхенер Меркур" говориться також про долю калмицького народу, „автономну республіку" якого зліквідовано в 1942 році, при чому 130,000 осіб депортовано на Сибір. Лише 14,000 калмиків утекло з німцями на Захід під час війни. Тепер 40,000 депортованих калмиків мали б вернутися з Сибіру на свої землі, а 20,000 ще мають чекати на поворот. З того виходить, що більше як половина калмиків загинула на засланні.

ПОДИКТОВАНА МОСКВОЮ ЛАЙКА НА „СВОБОДУ"

Совєтська преса, як пристало на „могутню зброю в боротьбі за побудову комунізму", принципово промовчує величезний рух українців у вільному світі для допомоги визвольним змаганням українського народу. Причини зрозумілі. Все ж таки час від часу трапляються справи, які виводять Москву з рівноваги, і тоді вона бодай лайкою зраджує те, що їй болить. Такий гнів совєтського сатрапа стягнула на себе, між іншими, і „Свобода", про яку написано злим і не тихим словом, очевидно під диктат з Москви, в статті „Крах операції ПіС" (Пером і Словом), надрукованій в двох числах (99 і 100) київської „Літературної Газети". Багато там вилито помий на українських письменників і на українські видання, а „Свободі" обірвалось" таке: „В американському місті Джерзі Сиґі є українська „Свобода" — „трибуна вільного українського слова на вільній американській землі"... В один ряд з диверсіями, розрахованими на те, щоб скомпромітувати перед закордонним читачем видатних діячів української совєтської культури, так спотворити їх щоб ввести в оману читача Ворожі недобитки з реакційної преси не раз були спіймані і на підробках, і на дописуваннях, і на фальшуванні тексту, і на таких скороченнях, щоб перетворити червоне в біле. В чималу хроніку американських пригод останнього часу слід записати напад, який серед білого дня стався в Ню Джерзі (США) на книгу Юрія Мушкетика „Гайдамаки". Ґанґстери з джерзисітської „Свободи", щоб обдурити читачів і представити молодого письменника своїм однодумцем, відповідним чином „обробили" весь текст. Вже не в перший раз викрита у подібних вівісекціях, „Свобода" заявила, що вона вилучила ті розділи, „які є даниною урядовій комуністичній пропаґанді".

Губернатор Ню Джерзі Роберт Б. Майнер підписує проклямацію „Дня Української Незалежности".

Посадник Ню Йорку Роберт Ф. Вагнер підписує проклямацію „Дня Української Незалежности".

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
За зміну адреси платиться 10 центів
Адреса „SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

У 40-ВІ РОКОВИНИ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕДРІШЕННЯ

Сьогодні відзначаємо урочисто 40-ву річницю з того дня, коли народ України своєю „силою, волею і словом" через свою законну репрезентацію, Українську Центральну Раду, проголосив, що „віднині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною Державою Українського Народу". В той самий день рік пізніше 22-го січня 1919-го року, знову ж законна репрезентація народу України, Директорія, в імені Української Народної Республіки проголосила в столиці України, Києві, що „віднині зливаються воєдино віками відділені одна від одної частини України — Галичина, Буковина, Закарпаття і Придніпрянська Україна в одну Велику Україну". В Універсалі далі сказано, що „віднині український народ, звільнений могутнім поривом своїх власних сил, має змогу об'єднати всі зусилля своїх синів для створення нероздільної, незалежної Української Держави на добро і щастя українського народу".

Ці слова, в повному тексті і в уривках, повторюються і в інших місцях цього святочного видання СВОБОДИ, як повторюється їх вже як слова молитви, в багатьох інших випадках і при багатьох інших нагодах. Це бо слова найзаконнішого і найавторитетнішого рішення українського народу, що стало передрішенням його долі по всі часи, без уваги на можливі обставини і коньюнктуру.

Цитовані документи є важливим і міродайним доказом того передрішення. Але куди вимовнішим його доказом є та затяжна й сповнена прикладами найвищого героїзму та невимовних трагедій боротьба, що її український нарід невпинно веде за остаточне здійснення того передрішення, жорстоко заперечуваного насильством і розбоєм імперіялістичних сусідів України, зокрема Московії. Найвимовнішим доказом того українського передрішення є тисячі відомих і невідомих могил борців за нього, є порозкидані по тайзі і тундрах Сибіру кості українських мучеників, доказом того є й українська діяспора в світі. За цими актами передрішення стояли, за них боролися і вмирали вояки Армії УНР і УГА, цю боротьбу продовжували революційні УВО, СВУ, ОУН, це передрішення вписане власною і ворожою кров'ю на прапорах Української Повстанчої Армії, воно вписане дослівно в серці і душі кожного українця. Ім'я цього передрішення: ні від кого незалежна, самостійна і суверенна Соборна Українська Держава.

Тим часом сьогодні, у 40-ві роковини українського державного передрішення, зківерченого розбоєм і агресією сусідів, зокрема, Московії, приходиться все ще обстоювати це передрішення перед деякими політиками навіть з-під того зоряно-пасмистого прапора, що є найбільшим і найкращим виразником волі й незалежности і що в боротьбі за них здобув собі горду назву „Олд Ґлорі" — „Давньої Слави". Те ж бо, що сталося 22-го січня 1918-го року в Києві, було нічим іншим, як тільки посягненням народу по своє найосновніше право, надане йому Творцем. Свого часу писав Джеймс Тамсон: „Слава незалежності, слава! Вона після життя і безсмертности душі є найкращим подарунком Неба!"

Українське передрішення з-перед 40 років ще очікує на своє здійснення. І хоч існують непередрішенські концепції та комітети навіть на цій так славно передрішеній землі, вони можуть репрезентувати тільки хвилеву політичну коньюнктуру, але ніколи ідеали цієї країни та опінію американського народу. Скупою на слова, але багатомовною своїм змістом характеристикою тих ідеалів є твердження найвищого репрезентанта країни, президента Айзенгавера про „основне заінтересування привілеями і відповідальностями волі", висловлене у телеграмі до УКК з нагоди відзначування 40-их роковин українського передрішення в Ню Йорку. Характеристикою тих ідеалів і справжнього відношення американського народу до українського передрішення, доконаного 40 років тому, є численні проклямації Дня Української Незалежности, підписані губернаторами стейтів і посадниками міст, як і блакитно-жовті українські прапори, що сьогодні гордо повівають, побіч зоряних американських, на капітолях стейтів і ратушах американських міст.

Тому то не московські „спутніки", не уесесерівські фікції і не коньюнктуральне непередрішенство різьблять майбутнє спантеличеного ними світу, а вічні ідеали праведного закону Вашингтона, клясичні засади Линколна про неможливість поділу людей на вільних та невільних і Вилсонівська засада про самовизначення народів, що їх сумарично передрішили для українського народу раз на завжди Акти 22-го січня, які належать до найсвітліших в історії не тільки України, але й всього волелюбного світу. Раніше чи пізніше вони мусять стати реальною дійсністю.

„ВОЛЯ НАРОДУ" ЧИ ЗБРОЙНА ІНТЕРВЕНЦІЯ

До історії „встановлювання" совєтської влади в Україні

В постановах і енунціяціях про „святкування 40-річчя Української Совєтської Соціялістичної Республіки", що відбулося 25 грудня м. р. на території УССР, підкреслювано на всі лади, що створено цю республіку „волею трудящого народу", особливо ж волею робітників, вояків і селян. У цих постановах і енунціяціях говорилося ще, що проголошено Україну совєтською республікою, „виражаючи заповітні думи і прагнення мільйонів мас українського народу".

Але, читаючи не тільки спогади тогочасних українських діячів, але й совєтські розвідки та праці, присвячені історії подій 1917/18 рр., кожному об'єктивному спостерігачеві стає ясно, що про ніяке виявлення народної волі, чи пак „вираження заповітних дум і прагнень" мільйонів українського народу при створенні цієї чергової совєтської фікції навіть і мови не було.

Чимало доказів і даних на те подають і самі совєтські дослідження, автори яких ставлять собі завданням насвітлити хоч трохи ширше історію даного періоду. З того погляду варто відмітити статтю одного із сучасних підсовєтських істориків Н. Супруненка, надруковану в совєтському історичному офіціозі „Вопросы Истории" п. н. „Установление советской власти на Украине" (кн. 10 за жовтень 1957, стор. 49-70).

Вибираючи і насвітлюючи історичні факти з чисто партійного становища, автор цієї статті Н. І. Супруненко, все ж таки, не має можливости деяких речей заперечити чи просто сфальшувати. Восени 1917 року, значить у вересні, жовтні і листопаді, большевики були великою меншістю навіть в опанованих ними „радах робітничих і солдатських депутатів". „За даними Анкети большевицької фракції II Всеросійського з'їзду Рад робітничих і солдатських депутатів" — стверджує Н Супруненко — большевики мали, наприклад, у Катеринославській Раді на 400 депутатських місць всього тільки 70; у складі Харківської Ради мали вони 120 місць на всіх 350, в Київській Раді — 200 місць на 500. Комуністи були в меншості і в Радах Одеси, Миколаєва та інших міст. Навіть у деяких окремих радах Донбасу не мали переваги". Подає Супруненко ці дані на підставі офіційних матеріялів, зібраних у публікації „Красный Архив" (1937, ч. 5, стор. 40, 43, 96), не згадуючи при цьому, що вичислені ним області були тільки частиною України і що в інших областях ситуація для большевиків була ще гірша. Цікавим показником тодішнього стану були висліди виборів до Всеросійських Установчих Зборів, проведених в Україні у половині листопада 1917 року, під час яких, як стверджує сам Супруненко, „большевики зібрали тільки 754,000 голосів, або 10% із загального числа виборців, що брали участь в голосуванні".

У зв'язку з цим цитує Супруненко ще й висловлення Леніна з того часу, що „в листопаді 1917 року на Україні здобули більшість українські есери і соціялісти (3.4 мільйона голосів плюс 0.5 мільйона голосів, разом 3.9 мільйона проти 1,9 мільйона голосів, відданих за російських есерів, при загальному числі голосів на всій Україні 7.6 мільйона)". В дальшому Супруненко пригадує, що під впливом і проводом українських есерів була Центральна Рада, яку в той час визнавали й самі большевицькі організації в Україні.

Такий був тоді фактичний стан і, згідно з усіма демократичними засадами, Центральна Рада була законною репрезентацією українського народу й України.

Ще дошкульнішим показником мізерности большевицьких впливів і значення в Україні був скликаний з ініціятиви большевицької Київської „Ради депутатів робітників і солдатів" на початок грудня 1917 року Всеукраїнський з'їзд робітничих, солдатських і селянських депутатів, на який прибуло за даними Супруненка коло 2,000 депутатів робітничих і селянських рад (насправді всіх делеґатів було понад 2,500) і величезна більшість яких висловилась за визнання Центральної Ради і за її політику (кількість переконаних большевицьких „опонентів" на цьому з'їзді втановлює Супруненко на 124, хоч насправді було їх наполовину менше — О. Р.). Щойно після цієї невдачі большевицькі „депутати" пробралися до Харкова, де конспіративно відбули... Перший всеукраїнський з'їзд рад робітничих і солдатських депутатів, кількість учасників якого, як стверджує Супруненко, ще й досі невідома і що її встановлюють самі ж комуністичні історики щонайбільше на 200 осіб.

Тому проголошення на цьому „всеукраїнському з'їзді" 200-ою горсткою комуністичних агітаторів (у з'їзді, до речі, не була репрезентована ні одна рада селянських депутатів!) української „Совєтської Республіки" було одним з найбільш протизаконних і самовільних актів в історії, тим більше, що, як признають самі учасники цього збіговища (наприклад, тодішній секретар для військових справ В. Шахрай), відбувся цілий цей з'їзд і саме проголошення на вимогу проводу московської компартії і московського уряду народних комісарів, який, визнавши незалежність України ще 16 (3 за ст. ст.) грудня, пішов проти неї зараз же війною. Ніяким виявленням волі українського народу це проголошення не було, як не був ніяким українським урядом „обраний" на цьому з'їзді із половини його учасників Центральний виконавчий Комітет під проводом Російської СДРПартії не-українців Артема, Євгенії Бош, А. Горовіца, Н. Данілевського, А Іванова та ін. Не був українським, навіть „совєтським урядом України", покликаний цим же ЦВКомітом „народний секретаріят" у складі — Артем (не-українець — справи торгівлі і промислу), Євгенія Бош (не-українка — внутрішні справи), С. Бакінський (не-українець — міжнаціональні справи), В. Люксенбург (не-українець — судівництво), Е. Лугановський (не-українець — справи прохарчування) й Е. Терлецький (не-українець, лівий есер — земельні справи). Увійшло до цього уряду всього три українці: В. Шахрай (військові справи), Н. Скрипник (секретаріят праці) і В. Затонський (освіта), але першого з них зараз же усунено, другий, дослужившися на різних становищах, застрелився і третього розстріляно.

Реального впливу на події в Україні цей „уряд народних комісарів" не мав. Само „встановлення" совєтської влади в Україні відбувалося мимо нього з допомогою агресії і здійснювали це „встановлення" військові банди Антонова-Овсєєнка і Муравйова, того, якому сьогодні Супруненко дає характеристику „людини енергійної, але авантюрничої, політично обмеженої і нездатної зрозуміти складність політичної ситуації в Україні, зокрема, гостроту національного питання", і людини, „яка своєю поведінкою та провокаційними наказами про розстріли без суду обурювала українську суспільність і підривала авторитет і довір'я до совєтської влади". Крім того, як стверджує далі Супруненко, участь в наступі на Київ взяли ... „на прохання Народного секретаріяту (Харківського), також „московські і петроградські красноґвардійці та воєнні моряки", значить, вирішного удару українсьий незалежності завдали московські збройні сили, а в ніякому разі українські робітники і селяни, що їх іменем названо „Українську ССР".

О. Р.

РОКОВИНИ МОСКОВСЬКО-БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ТИРАНІЇ

„На становищі напівколонії була Україна, гноблений імперіялізмом, пограбований, нещадно експлуатований був трудовий український народ. Але він ніколи не втрачав віри у свої сили, він мріяв про волю, про те щоб стати господарем землі своєї, її надр, усіх плодів своєї праці, усіх багатств..."

З якої еміґраційної газети, з якої книжки і якого „буржуазного націоналіста" взято наведену вище цитату? Взято її з... „Радянської України" (7 грудня 1957 р.), але стосується вона до України не сучасної, а передреволюційної, що була в складі царської Росії. Проте, на 40-му році інвазії московських большевиків як багато можна було б ще додати до цієї трагічної характеристики!

У постанові центрального комітету компартії України, опублікованій з нагоди 40-річчя УССР, „квітучої республіки в сузір'ї республік Совєтського Союзу", сказано, що загальний обсяг її промислової продукції в 1956 р. збільшився у 18 разів порівняно з 1913 роком; чавуну і сталі продукується, а вугілля видобувається в 4-5 разів більше, як в усій царській Росії в 1913 році; електроенергії вироблено у 1957 р. в 73 рази більше, ніж у 1913 р. А 15,000 колгоспів і 798 радгоспів перевиконують державні пляни хлібозаготівель і вже в найближчі роки наздоженуть Америку в продукції м'яса, молока і масла. „Нині Радянська Україна, — сказано в постанові, — є одною з найбільших держав Европи з населенням понад 42 мільйони людей". І далі — цифри і відсотки, маса цифр, які мають переконати світ, що Україна справді цвіте, а український народ живе в таких гараздах, про які ніколи й не мріяв.

Цьому промовистому документові — постанові ЦК КП-У, що його підписали московські коляборанти Кириченко і Коротченко, варто було б присвятити більше місця. Тут обмежимося лише заввагою, що за 40 років не тільки в УССР значно виріс обсяг продукції, але в цілому цивілізованому світі від 1913 року збільшився він у багато разів, бо за цей час не тільки бурхливо розвинулись технологічно-економічні можливості, але й майже подвійно зросла людність. Так само в багато разів зросли у світі продукція електроенергії (в 1913 році була вона ще в зачатку), виробництво масла, м'яса та іншого їстива, якого в Америці є вже надмір, а в Совєтському Союзі все ще гостро бракує. Отже, враховуючи те, що сталь, чавун і вугілля — продукти, які ідуть в основному на розбудову важкого, військового промислу, єдиним властивим „осягом" совєтської влади на Україні є оті 15,000 колгоспів, до яких загнано в 30-их роках українське селянство і які й досі неспроможні забезпечити населення продуктами сільського господарства бодай на половину так, як забезпечують після руїнницької війни австрійські чи німецькі селяни населення своїх „капіталістичних" країн...

Україна — царська напівколонія, після жовтневої революції стала московсько-большевицькою колонією, хоч і з „власним" прапором та гимном. Своїм цукром забезпечує вона цілий СССР. Кожна третя тонна сталі, продукована в СССР, витоплюється в Україні і йде на розбудову могутности поневолювача. Пшениця, м'ясо, вугілля — безперервними потоками пливуть з України на північ, у ненажерливу пельку Москви.

Центральний Комітет КПУ в своїй постанові хвалиться, що в УССР, де до революції понад 75 відсотків людности було неписьменних, тепер — всі письменні; що тепер є там 183 високі школи, в яких нащо „пишно розквітла" культура українського народу.

Так, неписьменність на Україні большевики майже повністю зліквідували. В школах — початкових, середніх і ви-

(Продовження на стор. 4-тій)

Василь Мудрий

НАЙГАРЯЧІШІ ЧАСИ

1

(Українська революція 1917-1918)

Революційні часи — це часи великих несподіванок як під політичним, так і під соціяльно-економічним оглядом. Українська революція, що вийшла із загальної революції в Росії, мала свої найгарячіші місяці між большевицьким переворотом у Петербурзі (7 листопада 1917 р.) і проголошенням Українською Центральною Радою четвертого універсалу про повну незалежність Української Народної Республіки дня 22-го січня 1918 року.

У часі большевицького перевороту в Петербурзі відбувався в Києві 3-ій Всеукраїнський Військовий З'їзд із перервами від 2 до 12 листопада 1917 р. У важкий час, коли і над Українською Центральною Радою зависла небезпека, цей з'їзд мусів сформуватись у бойову частину, щоб викинути з Києва всі змобілізовані сили російської реакції, яка вспіла їх стягнути під гаслом „мобілізації сил" для оборони Тимчасового уряду Керенського, що вже перестав тоді існувати.

Центральна Рада покликала тоді до життя „Революційний Комітет для охорони революції на Україні", до якого ввійшли навіть і російські большевики (Пятаков). Цей комітет мав свій штаб. По прогнанню всіх частин, що підлягали штабові Київської військової округи і по втечі цього штабу з Києва, Революційний Комітет для охорони революції на Україні фактично перестав діяти. Донських козаків і чеський леґіон вдалося Центральній Раді виправити з Києва шляхом переговорів. Щойно тоді 3-ій Всеукраїнський Військовий З'їзд міг закінчити свої наради і прийняти відповідні постанови в напрямі проголошення Української Народної Республіки на всіх етнографічних теренах (досі Генеральний Секретаріт на основі інструкцій Тимчасового російського уряду мав обмежену територію!).

20-го листопада 1917 р. Центральна Рада проголосила третій універсал, яким обняла під свою владу всі українські території (крім Кубані).

В тому часі, про який мова, відбувались численні з'їзди. Від 18 до 23 листопада 1917 р. відбувалась 3-тя сесія Всеукраїнської Ради селянських депутатів, а від 21 до 24 листопада (ст. ст.) 5-ій З'їзд Української Партії Соціял-Революціонерів (УПСР). На цьому з'їзді соціялісти-революціонери пішли значно на ліво, хоч це не врятувало єдности їх партії. Згодом крайня лівиця соціял-революціонерів перейшла зовсім на большевицькі позиції.

Ще давніше, бо між 13 і 17 жовтня 1917 р., відбувся 4-ий З'їзд Української Соціял-Демократичної Робітничої партії (УСДРП).

Політичне життя на Україні було тоді дуже зрізничковане. Найвпливовішими українськими партіями були: 1. Українські соціялісти-революціонери (УПСР); 2. Українські соціялісти-федералісти (з соціялізмом нічого не мали, але додаток „соціялістичний" був тоді в моді); 3. Українські соціял-демократи (УСДПР). Ці партії опанували Центральну Раду. В Генеральному Секретаріяті домінували українські соціял-демократи і соціялісти-федералісти. Всі партії мали і свої пресові органи. Соціялісти-федералісти (народні демократи) мали щоденник „Нову Раду"; соціял-демократи мали „Робітничу газету", а соціялісти - революціонери „Народну Волю".

Поза тим діяли на Україні ще такі українські партії: 1. Українські самостійники-соціялісти; 2. Союз Української Державности; 3. Українські національні революціонери; 4. Селянська Спілка (вона фактично була під впливом соціялістів-революціонерів, а очолював її селянин Одинець); 5. Українська Демократична Хліборобська партія (діяла на Полтавщині. Згодом перетворилась в Українську Гетьмансько-монархістичну партію. Автором її тодішньої програми був В. Липинський). З-поміж усіх вичислених тут партій тільки „самостійники-соціялісти" мали свій пресовий орган „Самостійник".

Найбільшим числом висококваліфікованих інтеліґентних сил для державної роботи мали федералісти-соціялісти і соціял-демократи, а найменше їх було в найчисленнішій партії українських соціялістів-революціонерів. У Центральній Раді не малу ролю відігравали представники національних груп на Україні, переважно соціялісти. Російські кадети покинули Центральну Раду дуже скоро. Так само російські большевики, хоч значно пізніше.

Большевики розвели були проти Української Центральної Ради сильну, неперебірливу в засобах, демагогічну агітацію. Вони намагалися повалити Центральну Раду і ввести на її місце большевицьку систему правління, але це їм не вдалось. На 3 грудня 1917 р. большевики скликали до Києва Всеукраїнський З'їзд Рад робітничих, селянських і солдатських депутатів. Цей з'їзд прийняв постанову про повне довір'я до Центральної Ради.

Після цієї невдачі всі комуністичні лідери в тому числі й українські ліві соціялісти-революціонери та ліві соціял-демократи, покинули Київ і виїхали до Харкова, де зорганізували собі свій власний з'їзд Рад робітничих, селянських і солдатських депутатів.

Зараз же після роззброєння військами Центральної Ради большевицьких частин 12-го грудня 1917 р., петербурзька большевицька Рада Народних Комісарів вислала до Центральної Ради ультимат. Переговори ні до чого не довели. Большевицький петербурзький уряд закинув Центральній Раді ділання проти революції і проти інтересів пролетаріяту. Війна почалась.

(Закінчення на стор. 4-ій)

А. Драґан

З ПОЖОВКЛИХ ЛИСТКІВ*)

(1)

У 1958-му році сповняється 40 років з того часу, як український нарід своєю волею і силою посягнув по своє невід'ємне, бо дане йому Творцем право бути господарем на своїй землі і жити суверенним життям у своїй, ні від кого незалежній державі. Сорок років тому, після століть неволі, український народ ясно і недвозначно передрішився, вивісивши національні прапори над столицями своїх земель: Києвом, Львовом, Чернівцями і Ужгородом, щоб через рік, 22-го січня 1919 року, пам'ятним Актом Соборности на Софійській площі в золотоверхому Києві „однині воєдино" з'єднати віками відірвані одну від одної частини української землі в Самостійну Соборну Державу.

Здавалося б, кожний рік чимраз більше віддалює нас від тих світлих часів української історії, бо кожний черговий рік додає до історії нову сторінку неволі. Але на ділі ті роки, які минають, не тільки не віддалюють, але зближають нас до того дня, коли українське передрішення з-перед 40 років уже раз назавжди перетвориться з мрії в дійсність.

У тій вірі і в такому переконанні весь український нарід, кожний українець і українка, де б вони не жили, відзначають ці Великі Роковини відповідно до обставин, у яких вони живуть. Зокрема, урочисто відзначають їх американські українці, і ці відзначування в останньому десятиріччі набрали вже не тільки українського, але й загальноамериканського характеру, підкреслюючи цим співзвучність американських ідеалів з тими, що були здійснені в Україні 40 років тому. Роковини 22-го січня відзначає тепер Конґрес З'єдинених Держав, відкриваючи свої наради в цьому дні молитвами представників українських Церков, а губернатори стейтів та посадники міст, в яких живуть українці, проголошують в ці роковини Українські Дні, видають відповідні проклямації і закликають вивішувати на урядових будівлях українські національні прапори.

Американські українці завжди пишалися тим, що вони, хоч живуть далеко і в інших безмірно кращих обставинах, бо на волі, в країні необмежених можливостей, — все ж таки перебувають постійно в ідейному та духовому зв'язку з усім українським народом, глибоко переживають його недолю, радіють його радощами і сумують його смутками. Найвимовнішим доказом цього може бути річник „Свободи" з 1918-го року, саме з того часу, Великий Ювілей якого в цьому році відзначаємо.

Рік 1918-ий був переломовий в українській історії і залишив нестерту печать на українській духовості, для якої немає океанів, немає кордонів та заслон. На це є багато доказів і пам'яток. Надзвичайно вимовним доказом цього і є річники „Свободи", яка в 1958-му році відзначає 65-річчя свого безперервного існування. Короткий перегляд річника „Свободи" за 1918-ий рік відновлює яскравий образ тих подій, що їх творив український нарід на рідній землі 40 років тому, і характеристичний для самої „Свободи" в її 65-річчя.

„Свобода" в 1918-му році появлялась три рази на тиждень, у вівторок, четвер і суботу, в теперішньому форматі, але на 6 і часом 8 сторінок. Усіх чисел того року появилось 153, разом понад 1,000 сторінок друку. Головним редактором „Свободи" був тоді, з однорічною перервою від 1911-го року покійний уже Осип Стеткевич.

Річник „Свободи" за 1918-ий рік, ці 1,000 пожовклих сторінок, задрукованих різними черенками чи не найбільш об'ємиста і автентична історія того великого часу. Там бо справді, наче сейсмографом, занотовано кожний рух і відрух розбурханої української національної стихії, занотовано щиро й автентично. Річник „Свободи" — це справжня фільмова стрічка, на якій задокументований той історичний 1918-ий рік, з усіма його поривами й депресіями, з перемогами й поразками, світлами й тінями. Навіть сьогодні, віддаленим від того часу на більше як одне покоління, не можна читати тієї живої історії без глибокого хвилювання, без глибоких переживань усіх радощів і болів народження Держави. Передаємо за річником „Свободи" короткий огляд тієї великої історії в надії, що він допоможе читачам відчути величність тієї доби в її 40-ві роковини.

Історія 1918-го року в „Свободі" складається з трьох головних частин друкованих матеріялів, а саме: з вісток про актуальні події, з коментарів на ті вісті та події і з статтей з інформаціями, насвітлюваннями та вияснюваннями подій, як і з всілякими вказівками та пропозиціями. З уваги на воєнний час, майже при всіх матеріялах, часом навіть при найменшій вістці, подано англійською мовою заввагу: „Правдивий переклад на англійську мову передано поштмайстрові в Джерзі Сити". Коли мова про джерела тих вісток — вони в більшості міжнародні, передавані найчастіше за американською пресою, хоч не бракує й оригінальних вісток з України, публікованих з великим спізненням. Характер і спосіб вміщування матеріялів, закрема актуальних вісток, відповідний до їх важливости і сенсаційности. В кожному числі є великий заголовок через цілу сторінку найважливішої, переважно української події, а опісля дещо меншими літерами, але так само через цілу сторінку, ряд підзаголовків про подробиці чи дальші події. Уже з самих заголовків та підзаголовків можна збагнути, в чому діло, і слідкувати за розвитком подій.

Коли мова про редакційні коментарі, то вони в більшості до такої міри правильні, що під ними міг би підписатися кожний український патріот і сьогодні. Для характеристики становища „Свободи" до тодішніх подій на Україні можна згадати, наприклад, коментар при вістці про підписання миру між Україною і Ценральними Державами в Бересті Литовському 9-го лютого 1918 р. Видно, що в Америці, Західній Европі і в Росії було багато критичних голосів на цю подію. „Свобода" зі свого боку коментує: „... річ ясна, що Українська Центральна Рада находилась у такім положенні, що мусіла заключити мир, коли хотіла рятувати нарід перед руїною. Заключенням миру УЦРада врятувала Україну перед руїною зі сторони большевицтва, як і перед руїною зі сторони центральних держав. Це може не подобатись Московщині і — як видно — не подобалось також деяким альянтським і американським ґазетярам. Але УЦ-Рада мусить зважати на добро українського народу, а не на те, чи це подобається Московщині та ґазетярам в деяких державах..." Такий підхід, підхід під кутом ДОБРА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ і ніщо інше, характеризує становище „Свободи" до всіх подій в Україні в цю бурхливу добу, як і впродовж всієї 65-літньої історії цього органу Українського Народного Союзу.

Можна сміливо твердити, що творення Української Держави, встановлювання української волі так само цілковито полонило у 1918-их роках американських українців, як і весь український нарід. Це виразно віддзеркалює „Свобода", із кожної сторінки якої гураґаном вибухає радість, що „ми вже не раби, а вольнії діти вольного народу". „Як ми виходили з України, як ми покидали рідну землю — пише „Свобода" в різдвяній статті 1918-го року, — ми виїздили з тавром сина або доньки поневоленого народу. З таким тавром ми приїздили і на чужину. А нині? Нині українець і українка — це вже діти вільного народу, вільної України. І сьогодні перший Святий Вечір, коли ми так собі можемо сказати. Це перший Святий Вечір вільного українця і вільної українки! Прапори вільної української республіки мають над могутнім Дніпром і гомін вільної пісні несеться понад козацькими степами. Його чує серцем і душею кожний українець і кожна українка, де вони не жили б, на рідній землі чи тут далеко, на чужині..."

* Передрук з календаря „Свободи" на 1958 р.

ЧЕТВЕРТИЙ УНІВЕРСАЛ У. Ц. РАДИ

„Народе України!

Твоєю силою, волею, словом утворилась на Українській Землі вільна Українська Народня Республіка. Здійснилася давня мрія Твоїх батьків, борців за волю й право робочого люду!

Та в трудну годину народилась воля України. Чотири роки жорстокої війни обезсилили наш край і народ. Фабрики не виробляють товарів. Підприємства здержують свою працю, залізні дороги розбиті, гроші падають у ціні. Скільність хліба зменшується. Наступає голод. По краю розмножилися ватаги грабіжників і убийників, особливо, коли з фронту рушило російське військо, творячи криваву різню, безлад і руїну на нашій землі.

З приводу всього того не могли відбутися вибори до Українських Установчих Зборів у визначенім нашим попереднім Універсалом речинці й не могли відбутись ті Збори, визначені на нинішній день, щоб перебрати з наших рук тимчасову найвищу революційну власть над Україною, установити лад у нашій Народній Республіці й зорганізувати нове Правителество.

А тим часом петроградське Правительство Народніх Комісарів виповіло війну Україні, щоб повернути вільну Українську Республіку під свою власть, і посилає на наші землі свої війська — червону ґвардію, большевиків, які граблять хліб у наших селян і без ніякої заплати вивозять його в Росію, не зоставляючи навіть зерна, приготованого на засів, убивають невинних людей і сіють усюди анархію, убийство й злочин.

Ми, Українська Центральна Рада, робили всякі заходи, щоб не допустити до тої братовбивчої війни двох сусідніх народів, але петроградське Правительство не пішло нам назустріч і веде дальше криваву боротьбу з нашим народом і Республікою.

Крім того те ж саме петроградське Правительство Народніх Комісарів починає проволікання мира й закликає до нової війни, називаючи її „святою". Знов поллється кров, знов нещасний робочий люд буде мусіти приносити в жертву своє життя.

Ми, Українська Центральна Рада, вибрана з'їздами селян, робітників і салдатів України, в ніякім разі не можемо згодитися на те, ніяких війн піддержувати не будемо, бо український народ бажає мира й мир повинен прийти можливо якнайскорше.

Та для того, щоб ні російське Правительство, ні ніяке інше не ставило перешкод Україні в установленню того бажаного мира, для того, щоб повести свій край до ладу, творчої праці, закріплення революції й нашої волі, ми, Українська Центральна Рада, оповіщуємо всім горожанам України:

Віднині Українська Народня Республіка стає самостійною, від нікого незалежною, вільною, суверенною Державою Українського Народу.

З усіма сусідніми державами, а саме: Росією, Польщею, Австрією, Румунією, Туреччиною й іншими ми бажаємо жити в згоді й приязні, але ніяка з них не може вмішуватися в життя самостійної Української Республіки.

Власть у ній буде належати тільки до народу України іменем якого, поки зберуться Українські Установчі Збори, будемо правити ми, Українська Центральна Рада представництво робочого народу — селян, робітників і салдатів та виконуючий орган, який віднині буде називатися Радою Народніх Міністрів.

І отсе, перш усього, поручаємо Правительству нашої Республіки, Раді Народніх Міністрів, від сього дня вести початі вже мирові переговори з осередніми державами вповні самостійно й довести їх до кінця, не звертаючи уваги на ніякі перешкоди з боку якихнебудь інших частей бувшої російської імперії, та встановити згоду, щоб наш край почав своє життя в спокою й мирі.

Щодо так званих большевиків і інших напасників, які розграблюють і руйнують наш край, то поручаємо Правительству Української Народньої Республіки твердо й рішуче взятися за боротьбу з ними, а всіх громадян нашої Республіки закликаємо, щоб вони, не жаліючи свого життя, обороняли добробут і волю нашого народу. Народня Українська Держава повинна бути очищена від насланих з Петрограду наємних наїздників, які нарушують права Української Республіки.

Безмірно тяжка війна, почата буржуазними правительствами, вимучила наш народ, винищила наш край, знівечила добробут, тепер сьому треба покласти край.

Одночасно з тим, коли армія буде демобілізуватися, поручаємо розпускати салдатів, а після затвердження мирових договорів розпустити армію зовсім, на місце постійної армії завести народню міліцію, щоб наше військо служило обороні робочого люду, а не забаганкам пануючих верств.

Знищені війною й демобілізацією місцевости мають бути відбудовані при помочі державного скарбу.

Коли наші вояки вернуться додому, народні ради — громадські й повітові й городські думи мають бути перевибрані в часі, який буде установлений, щоб і вони мали в них голос. Міжтим, щоб установити таку власть, до якої мали б довір'я й яка спіралася б на всі революційно-демократичні верстви народа, має Правительство додати до помочі самоврядування ради робітничоселянських і салдатських депутатів, вибраних із місцевих людей.

В земельних справах комісія, вибрана на останній сесії Центральної Ради, вже виробила закон про передачу землі трудовому нарадові без викупу, прийнявши за основу скасування власности й соціялізацію землі згідно з нашою постановою на 7 сесії.

Сей закон буде розглянено за кілька днів на повній сесії Центральної Ради й Рада Міністрів уживе всіх способів, щоб передача землі земельними комітетами в руки трудящих відбулася з початком весняних робіт.

Ліси, води й усі підземні багатства, як добро українського трудового народу, переходять у розпорядження Народньої Української Республіки.

Війна забрала для себе всі трудові сили нашої країни. — Більшість підприємств, фабрик і робітень виробляли тільки те, що було необхідне для війни, й народ зостався зовсім без товарів. Тепер війні кінець.

Раді Народніх Міністрів поручаємо негайно пристосувати всі заводи й фабрики до мирних обставин, до виробу продуктів, необхідних для робочих мас.

Та сама війна дала сотки тисяч безробітних і інвалідів. В самостійній Народній Республіці України не повинен страждати ні один трудящий чоловік. Правительство Республіки має підняти промисл держави, має зачати творчу роботу по всіх галузях, де всі безробітні могли б найти працю й приложити свої сили, й пройняти всі міри для обезпечення покаліченим і потерпівшим від війни.

При старім ладі торговці й всілякі посередники наживали на бідних, пригнічених клясах надмірні капітали.

Відтепер Українська Народня Республіка бере в свої руки найважніші області торговлі й усі доходи з неї обертає на користь народу.

Торговлю товарами, які мається привозити з-за границі й вивозити за границю, вестиме сама наша держава, щоб не було такої доріжні, через яку завдяки спекулянтам терплять найбідніші верстви.

Для виконання сього поручаємо Правительству Республіки виробити й представити до затвердження закони про се, а також про монополі заліза, вугля, шкур, тютюну й інших продуктів і товарів, з котрих податки найбільше обтяжували робочі кляси в користь нетрудових.

Так само поручаємо установити державно-народню контролю над усіма банками, що через кредити нетрудовим клясам помагали експлуатувати трудові маси. Відтепер кредитова поміч банків має йти передовсім на піддержку трудовому населенню й на розвиток народнього господарства Української Народньої Республіки, а не для спекуляції й різнородної банкової експлюатації.

На ґрунті анархії, неспокоїв у життю й недостачі продуктів зростає невдоволення серед деяких частин населення. Тим невдоволенням користуються різні темні сили й тягнуть неосвідомлених людей до старих порядків. Сі темні протиреволюційні сили бажають знову піддати всі вольні народи під одно царське ярмо — Росії. Рада Народніх Міністрів повинна безпощадно боротися з усіма контрреволюційними силами й кождого, хто призиває до повстання проти самостійної Української Народньої Республіки й до повороту старого ладу, — карати яко за державну зраду.

Всі демократичні свободи, проголошені Третім Універсалом Української Центральної Ради, потверджується й окремо проголошується: в самостійній Українській Народній Республіці всі народи користуються правом національно-персональної автономії, — яку признано за ними законом з 22-го січня.

Все перечислене в Універсалі, чого не вспіємо виконати ми, Центральна Рада й наша Рада Міністрів, у найближчі тижні виконають, справдять і до оконечного ладу доведуть Українські Установчі Збори.

Ми поручаємо всім нашим громадянам перевести вибори як найбільш енерґічно, підняти всі зусилля, щоб підрахунок голосів був закінчений як найскорше, щоб за пару тижнів зібралися наші Установчі Збори, — найвищий господар і управитель нашої землі, й Конституцію нашої незалежної Української Народньої Республіки закріпили свободу, порядок і добробут на добро всього трудового народу її на тепер і на будучі часи. Сей найвищий наш орґан має рішити про федеративну зв'язь з народніми республіками колишньої російської імперії. До того ж часу всіх горожан самостійної Української Народньої Республіки завзиваємо стояти непохитно на сторожі добутої свободи й прав нашого народу й усіма силами боронити свою долю від усіх ворогів селянсько-робітничої Української Республіки.

Українська Центральна Рада

У Києві, 9 (22) січня 1918 р.

(Текст Універсалу взято з „Відродження Нації" В. Винниченка).

Гол. Отаман Військ УНР — Симон Петлюра

Зенон Стефанів

ВІЙСЬКОВІ СИЛИ НА УКРАЇНІ НАПЕРЕДОДНІ ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ

В цьому році святкуємо 40-ліття декларації незалежности України, проголошеної 22 січня 1918 р. у вікопомному Четвертому Універсалі Української Центральної Ради. — Акт цей був завершенням незвичайно складного процесу першого періоду української революції 1917-18 рр.

Автор цих рядків в кількох своїх історичних публікаціях представив докладно всі перипетії українського військового руху того часу. В рямках цієї статті обговоримо в цьому аспекті три пункти: внутрішньо-політичну ситуацію на Україні від листопада 1917 до січня 1918; справу т. зв. „українізованого війська" та українського національного війська.

Революція на Україні розвивалася спочатку в тісному зв'язку із загальною російською революцією. Під поглядом національним українські маси почали активізуватися поволі підо впливом Центральної Ради. При цьому не сміємо забувати, що увесь час існує ще російська влада з усіма її атрибутами й органами. В листопаді 1917 р. большевики захопили владу в Петрограді, поваливши Тимчасовий Уряд на чолі з Керенським. Центральна Рада не визнає нового совєтського режиму та проголошує 20 листопада 1917 р. своїм 3-им Універсалом Українську Народню Республіку, все ще в номінальній федерації з Росією. Далі, одна із найважливіших обставин: існує ще фронт проти центральних держав під російським головним командуванням, в тому дві дільниці фронту т. зв. південно-західний і румунський фронти проходили територією України, а решта України знаходиться в прифронтовій полосі, де розміщені були численні військові ґарнізони. В той час це вже не було здисципліноване військо, — була це тільки здеморалізована різнонаціональна озброєна маса, яку треба було як найскорше демобілізувати. Новопризначений петроградським совєтським урядом головнокомандувач Криленко, по встановленні перемир'я на фронті зарядив демобілізацію і вся ця маса без порядку, але зі зброєю в руках, рухнула додому, створюючи нечувану анархію на українській території. В тих умовинах не можливе було нормальне наладнання державного, і самоуправного апарату, а тим більше організації війська від основ. Крім того, чужонаціональне населення українських міст поставилося вороже до української влади, російське зайшле робітництво було здебільша по стороні большевиків, збройно їм допомагаючи. На протязі грудня 1917 й січня 1918 рр. найдобірніші частини червоної ґвардії, новосформовані з добровольців в Росії, під командуванням Антонова-Овсєєнка, після завзятих боїв з українськими нечисленними відділами, при збройній піддержці збольшевизованого робітництва — зайняли всі міста на Лівобережжі. Тоді то в обороні доступів до столиці загинув 30-го січня Студентський курінь під Крутами. 9 лютого 1918 большевицькі війська під командою Муравйова займають вже Київ, а Центральна Рада й уряд евакуюються до Житомира. Того ж дня українська делеґація підписує мировий договір з Центральними державами та умову про військову допомогу.

Багато в нас пишеться й говориться, що, мовляв, Центральна Рада мала у своєму розпорядженні півтора чи навіть два мільйони війська та що те військо розпустила. Все це найзвичайніші леґенди, що постали у висліді вишукування причин програної нашої визвольної боротьби. Центральна Рада не могла керувати військом, що входило в склад російських збройних сил і було під російським головним командуванням. Натомість незаперечним історичним фактом є, не закриваймо правди, що всі т. зв. українізовані частини російської армії, яких кількість налічувано на сотні тисяч, за дуже малими вийнятками, підпали під загальний розклад тодішньої російської армії. Коли ж прийшла конечність постояти зі зброєю в обороні державної самостійности — вони, або дезертували, або, як правило, проголошували невтральність.

Українські військові з'їзди, на які так часто покликається, в умовинах леґальної боротьби за українські права, були тільки політичним, а не мілітарним чинником, що був належно використаний Центральною Радою.

Причинами невдачі в цій ділянці були: брак національної свідомости, бо існував тільки пробуджений національний інстинкт; загальне перевтомлення довголітньою війною; большевицька аґітація проти Центральної Ради і дальшого ведення війни та за негайним впровадженням соціяльних реформ.

Коли в січні 1918 р. наступаючі большевицькі війська загрожували вже столиці, український уряд був майже безборонний. В цей критичний час, на заклик до оборони батьківщини творяться перші нашвидку формовані добровольчі відділи українського національного війська, що в боях з московськими аґресорами, своєю ідейністю і жертвенністю — закріпили реальним ділом — слово проголошене Четвертим Універсалом.

Була це невелика числом — всього трьохтисячна когорта бійців, що в дальшому ході подій стала основою і стрижнем реґулярних українських збройних сил.

Серед таких несприятливих умовин і з такими мінімальними військовими силами не могла Україна вдержати свою суверенність. Тільки після підписанню Берестейського трактату та військовій допомозі німецьких і австрійських військ територія України була очищена від большевицьких окупантів.

Цей порівнильно спокійний час від березня до жовтня 1918 р. уряд УНР а пізніше і гетьманський міг використати для організації війська. Одначе цьому рішуче спротивилися німецькі чинники, що своєю поведінкою з українським населенням та вмішуванням в українську внутрішню політику — із союзників перемінилися в звичайних окупантів.

І ця обставина дуже заважила на формуванні нового порядку на Сході Европи після першої світової війни. Тому теж закріпився московський большевизм, що загрожує вже тепер усьому світові.

Гол. От. Симон Петлюра із старшинами Армії УНР.

ЗВЕРНЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА УНР В ЕКЗИЛІ ДО УКРАЇНСЬКИХ КОМБАТАНТІВ

Українські Вояки!

Сорок років тому, 22 січня 1918 року, у нашій Київській столиці пролунало велике рішення:

„Твоєю силою, волею, словом на Українській Землі утворилася вільна Українська Народна Республіка. Віднині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою Українського Народу".

Так був досягнений верх нової української історії. До того верха, як до далекої мети, були скеровані думки і зусилля відродженої у XIX столітті української нації.

Сперта на слово-думку і на організовану силу, воля українського народу знайшла свого возвістителя у свойому вільному парляменті, Українській Центральній Раді, якої IУ Універсал об'явив світові, що український народ знайшов себе і своє місце, як рівний між вільними народами.

Але на нову державу пішли наступом ворожі сили з усіх сторін. Почалася війна, якої тягар упав головно на Вас, Українські Вояки. Хоробра оборона Києва, Крути, здобуття столиці об'єднаними Придніпрянською і Галицькою Арміями, Славний Зимовий Похід, Базар, як свідоцтво високої лицарської чести, це тільки окремі етапи боротьби. Народні повстання 20-тих років, Українська Повстанська Армія у 40-вих роках це продовження тієї війни.

Ви своїм лицарським чином дали українському державному ділу найвищу санкцію, яку може дати людина своїм найдорожчим речам, тобто печать крови. Бо ж Ви належите до тих, що переставилися з почуття свого особистого життя на вищу площину життя для других і життя для нації. Ви стали володарями двох наймогутніших сил, якими являються життя і смерть і визначили для себе їх змисл та їх межі. Ви своєю самопосвятою надбали для нації те, що є в ній вічне, непроминаюче і чим вона повсяк час живе.

Віддаймо салют найвищої почести всім Вашим товаришам зброї: Тим, що бились за народню справу перед Вами і тим, що стояли у боєвих лавах одночасно з Вами, чи після Вас і тим, що будуть ще битися за Україну. Зложімо доземний поклін незнаному лицареві української самостійности, Голові Держави і Головному Отаманові її військ Сим. Петлюрі, що як пристало лицареві не склав зброї і впав від куль насланого вбивника.

З нагоди святочних Роковин для Вашого вшанування встановлено Державним Центром відзнаку Воєнного Хреста для всіх, що боролися зі зброєю в руках.

Та відзнака, яку носитимете на своїх грудях, нехай буде Вам не тільки пам'яткою, що буде передаватися з роду в рід, але і пригадкою Ваших обов'язків супроти народу. До того усім Вам будуть підвищені Ваші службові ступні.

Будьте ж вірні Державі 22 січня 1918 року — Українській Народній Республіці!

Залишайтеся вірні своїй вояцькій славі. Своєю дисциплінованою поставою давайте українській громаді приклад народньої дисципліни, щоби ми достойно могли свідчити про повну зрілість до державної самостійности і щоби у нас завелося всенародне об'єднання.

Вітаю Вас з глибини своєї душі і бажаю Вам, щоби Провидіння судило Вам ще поповнити лави нових борців і бути учасниками Вашої та їхньої перемоги.

Нехай живе Держава 22-го січня!

Нехай живе Українська Народна Республіка, вільна демократична держава українського народу!

Нехай живе її Влада та її Збройна Сила!

Президент Української Народної Республіки в екзилі

Степан Витвицький

Місяця січня, дня 22-го, Року Божого 1958-го

Між іншим, у тому ж різдвяному числі „Свобода" пропонує американським українцям, щоб вони в це перше українське Різдво на волі співали „на нуту: Дивная новина" коляду, яку склав для них Іван Чагарин:

Щаслива година, весела
новина;
Вже воскресла наша Ненька,
славна Україна.

Вже злидні пропали борці зі
сну встали
І прогнали царя-ката,
кайдани пірвали.

Прогнали недолю, уже нема
болю;
Уже нарід український
здобув собі волю.

Вже нема кайданів, розбились
тумани,
Вже у Москву і Варшаву
втікають тирани.

Никнуть темні сили, що кров
нашу пили,
І встає вже сильне слово
Тараса з могили:

„О, ви, мої діти, мої любі
квіти,
Маєте вже на Вкраїні куди
ся подіти.
Люби ж ти, мій сину, Неньку
Україну
І за неї ти борися до смерти-
загину".

У тому самому різдвяному числі „Свободи" є ще й кілька інших віршів „на нуту" коляд, а також парафраз відомих колядок вроді: „Нова радість стала, яка не бувала: самостійной України звізда засіяла! Не в царській палаті нині цар проклятий, а в пустині, на Сибірі, як медвідь кудлатий..." і ін.

22-го Січня 1918 у „Свободі"

З уваги на роковини, цікаво познайомитись з тим, як подія 22-го січня 1918-го року в Києві відбилась в американській „Свободі".

Вістка про цю подію дійшла до Америки через Петроград щойно 27-го січня і була подана в „Свободі" з 29-го січня під одним з найбільших за всі часи її існування заголовків: „УКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА РАДА ПРОГОЛОСИЛА ПОВНУ НЕЗАВИСИМІСТЬ УКРАЇНИ". У підзаголовку, також через цілу сторінку, подано, що „Україна вислала 24-годинний ультимат до правительства большевиків". У самому повідомленні, датованому днем 27-го січня, сказано: „Українська Центральна Рада рішила більшістю 508 голосів проти 4 проголосити цілковиту независимість України. В проклямації УЦРада робить закид петроградським комісарам (правительству большевиків) за зволікання з миром та за накликування до так званої нової святої війни. Проклямація подає, що бажанням України є жити в згоді і приязні з Румунією, Туреччиною і прочими сусідними державами".

Про дальші вістки в цьому числі говорять заголовки:

Україна вислала большевикам 24-годинний ультимат (домагаючись признання Української Народної Республіки і заключення з нею миру, погрожуючи, що в іншому випадку Україна заключить сепаратний мир з Німеччиною); Німецький канцлер про переговори з українцями (надіється швидкого заключення угоди); Граф Чернін про переговори з Україною (жадає для російської делеґації права брати участь у переговорах між Україною і центральними державами); Австрія хоче від України збіжжя; Англія займе супроти України таке становище, як і супроти Росії; Кирння зі сторони харківських большевиків (відкидають вступну угоду української делеґації в Бересті Литовськім); Большевики хваляться, що збіжжя під їхньою контролею; Большевики бояться, що Україна заключить сепаратний мир.

Вже в тому самому часі, в якому подано вістку про проголошення незалежности УНРеспубліки, „Свобода" сама зайняла становище до цієї події в своєму редакційному коментарі. Коментар говорить сам за себе і його передруковуємо разом із заголовком:

Україна проголошена Самостійною Державою

Телеграма з Петроґраду доносить, що Українська Центральна Рада проголосила цілковиту независимість України. Під час голосування за цим заявилось 508 голосів, а проти цього було тільки 4 голоси. Це значить, що УЦРада ; за радикальною зміною її дотеперішнього становища.

Ця зміна не сталася в Українській Центральній Раді з власної спонуки. Цю зміну викликало становище Московщини супроти України.

Україна вже має московського братерства аж закадто. Злучилася з царською Московщиною як вільна країна на правах автономії, — Московщина потоптала її волю і закувала український нарід у тяжкі кайдани. Боролися українці разом з москалями проти царської неволі, повалили царя і його бюрократію і здавалося, що оба братні народи будуть мати волю і оба будуть рішати свобідно про свою долю.

Але ні. Перше правительство князя Львова „позволило" українцям учитися в рідній мові у школах народних і — кінець. Поза тим мала остатися стара московщина на Україні, але вже в ліберальній ліберії. Рух за автономією України московським лібералам аж так далеко не сподобався, що грозили баґнетами.

Прийшов до влади соціяліст Керенський, але і цей супротивлявся довго автономії України, а українському війську відмовив права зборів, з якого московські війська свобідно користали.

Прийшли большевики. Ті знову „в засаді" признають українцям право не лише автономії, але й самостійности, а на ділі підпирають московсько-большевицький рух на Україні, який вважає Україну за кілька губерній, що належать до Московщини. І то ще як підпирають! Підпирають — карабінами і гарматами! Проти українських жовнірів, проти українських соціялістів — але не большевицьких — посилають кулі. Проливають кров українського робітника на те тільки, аби піддержати панування своєї партії і на Україні, аби Україна була частиною большевицької Московщини!

УЦРада, як могла, так старалась врятувати революцію демократії всіх народів Росії. Тому вона змагала до того, аби Росію перетворити у федеративну спілку народніх республік, на чолі якої стояло б правительство, що репрезентувало б ті республіки. Тому УЦРада скликала з'їзд народів і тому добивалася, аби відбулися загально російські установчі збори.

Але що ж, теперішнє большевицьке правительство все те знехтувало. Всі стремління до перебудови давньої Росії у федеративну спілку народніх республік — поборює при помочі карабінів. Перші конституційні збори народів Росії розігнано зброєю... Провідників усякого руху, а передусім соціялістичного, хоч не большевицького, пакує до тюрми, як за царських часів.

УЦРада не могла такого божевілля терпіти, особливо, коли большевицтво почало від Харкова вбиватися клином в українську територію. І тоді УЦРада поставила большевикам ультимат, в якому зажадала, аби вони припинили війну проти українського народу. На це відповів перед кількома днями большевицький прем'єр Ленін, відкриваючи з'їзд совєтів у Петроґраді, кажучи, що здавить революційний рух в Україні.

На всі провокації Московщини — від князя Львова до Леніна — відповіла Українська Центральна Рада аж тепер найрішучіше — відповіла проголошенням самостійної Української Народної Республіки. Тепер наїзд большевиків на українську територію вже не буде „клясовою боротьбою" „правдивих" соціялістів проти „буржуазних" соціялістів з УЦРади, але наїздом Московщини на Україну, наїздом одної держави на територію другої, отже проголошенням війни...

Розглядаючи відношення „Свободи", отже американських українців, до подій на Україні в 1918-му році, треба вже на початку підкреслити один дуже знаменний момент: надію і певність, що проголошена в Києві Українська Народна Республіка „так або інакше" допоможе Західній Україні визволитись і включитись в єдину Українську Державу. Це зокрема, підкреслювано в повідомленнях та коментарях до і після підписання Берестейського договору. Висловлюючи певність, що українська делеґація в Бересті зробила „все можливе", щоб визволити Галичину, Буковину і Карпатську Україну, „Свобода" прямо висловлювала домагання американських українців, щоб уряд УНР поставив Австрії ультимат, домагаючись негайного звільнення тих українських територій і погрожуючи зірванням мирового договору, якщо б так не сталось.

І. Кедрин

ОРІЄНТАЦІЯ НА „РЕАЛІТЕТИ"

В останніх двох роках появилась в українській пресі і деяких публікаціях ціла низка статтей, які — хоч вони пера авторів із різних середовищ — належать до того самого явища, що його можна характеризувати, як прояв хитань сучасної української політичної думки. Між авторами є й поважні політичні та культурні діячі, а всі вони безперечно українські патріоти. Є між тими статтями поважні різниці щодо рівня, логічної аргументації, публіцистичного стилю. Деякі з них мають радше дискусійний тон, який вказує, що сам даний автор ще шукає виходу з своїх сумнівів, — інші втримані в тоні аподиктичного твердження. Всі вони обертаються довкола питання: Українська Народна Республіка чи Українська Соціялістична Радянська Республіка? Чи вважати Україну краєм, що його окупувала відновлена російська держава в постаті СССР, проклямувавши УССР, як контрольований вентиль для українських самостійницьких прагнень і як вивіску для державної фікції, чи признати УССР існуючою державою — з усіми послідовними висновками?

Відомий український діяч і публіцист, інж. Дмитро Андрієвський ще в 1955 році у статті п. н. „До питання державности" („Українське Слово", Париж, 3 квітня 1955), покликуючись на твори фахівців державного чи міжнародного права Б. Галайчука „Нація поневолена, але державна", Б. Голуба „Україна в Об'єднаних Націях" і Я. Якемчука „Україна в міжнародному праві", ставив тезу, щоб не бачити в Україні „одну голу чужинну окупацію, але скоріше українську державу, політично поневолену чужинцями". Широко арґументуючи цю свою основну тезу формально-правним станом УССР за совєтською конституцію, фактом приналежности УССР до Об'єднаних Націй, потребами української пропаґандивної служби серед чужинецького світу, для якого Україна і її проблематика досить (або цілком) чужі, врешті можливостями добування поширених атрибутів державности і національних користей шляхом еволюції в УССР, автор доходив до висновку, що слід перевірити концепцію, якої українська політична думка трималася між двома світовими війнами: про існування в Україні чужинецької, російської окупації, а не української держави. І він поручав визнати в УССР існуючу українську державу, дармащо з небажаним для нас устроєм, з поганим урядом і без повних національно-державних суверенних прав у життьовій дійсності: „. . . Є повна рація і солідні підстави визнавати факт існування української держави у формі УССР . . .".

На жаль, ця надзвичайно цікава і знаменна з погляду течій в українській політичній думці стаття Дмитра Андрієвського проминула досить непостережно і не викликала негайної публічної реакції, як треба було б. Але її думки почали повторюватися в різних пізніших пресових голосах.

Думки з наведеної статті особливо віджили в частині української преси в минулому році. Вихоплюємо тільки кілька наймаркантніших:

У „Сучасній Україні", Мюнхен, в числі з 6 жовтня мин. року, у великій статті: „Наша орієнтація — Україна", її автор, Ярослав Пеленський, твердить буквально: „. . . Хоч би як тісно ми були пов'язані з політичними традиціями УНР і хоч би як глибоко був закорінений у нас щирий сантимент до цієї епохи, проте вона надто далеко від нас, щоб можна її розглядати, як політичний реалітет". І він добачує цей політичний реалітет — в „існуючій в Україні дійсності", в УССР. Він прославляє дії УПА в минулому, але заявляється проти дальшого „спускання крови", як і проти „еміґрантського месіянізму". Визнаючи музейним анахронізмом вірність унр-івському традиціоналізмові, він називає „кабінетом воскових фіґур" тих, які на еміґрації плекають цю державницьку концепцію.

Той самий автор у тій самій „Сучасній Україні" з 20 жовтня м. р. у статті „Ідеологія „антикомунізму"" виступає проти формування української політики за світоглядом принципової і безкомпромісової ворожости до комунізму. „Навіть найінтеґральніший демократ не повинен замикати очей на реалітети в середині комуністичного бльоку і оцінювати їх тільки під аспектом антикомунізму, бо це нічого не дає, а головне — викривлює перспективу". „. . . Ідеологія антикомунізму нагадує липучку на мухи, яка висохла на сонці . . . Події у Східній Европі вказують на те, що в цьому просторі зроджуються нові політичні тенденції, які прямують до того, щоб поєднати політичну свободу з соціялізмом . . . Поєднання цих сповидо протилежних, але в сучасній добі так себе доповнюючих течій належить до здобутків східньоевропейської політичної думки . . . Ми мусимо годитися з тим, що існує і капіталістичний і соціялістичний бльок з різними політичними і соціяльними устроями . . . Українська політична думка на рідних землях опиралася і опирається, коли йдеться про останнє десятиріччя, на суворих і прикрих реалітетах . . . З позиції антикомунізму заперечується спільно з російською білоґвардійщиною державність УССР . . . Однак політичні сили, які орієнтуються на процеси в Україні, не можуть бути ще одним прихвістям ідеології антикомунізму . . ."

Майже одночасно, бо в другій половині жовтня минулого року, появився в щоденнику „Америка", Филаделфія, цілий цикл (5) статтей проф. Миколи Чубатого. Червоною ниткою, яка в'ється крізь них, є поручання переставитись з революційної на еволюційну боротьбу в Україні. Автор також звертається проти т. зв. інтервенціонізму української еміґрації: „Дальше ведення політики, обрахованої на війну та на визволення українського народу при допомозі зовнішніх сил, слід залишити як річ нереальну". Він є проти таких акцій, з яких не видно виразних користей для України, бо тільки тоді „можна зaризикувати очевидно також гнів Москви. Коли ж не видно такої користи з нашої політики, тоді краще її залишити, бо український нарід теж мусить якось жити в совєтській дійсності". „. . . При теперішніх обставинах національна революція неможлива, бо влада Кремлю в Україні устабілізована, а на глибоку міжнародну кризу не заноситься . . ."

У календарі „Світла" за 1958 рік, у статті о. Ст. Самчука „Українська держава", читаємо буквально: „. . . Факт є фактом, що Україна — міжнародно визнана держава, є членом Об'єднаних Націй, значить, має свою територію, свій нарід і свою владу". Трохи далі у тій самій статті говориться: „Україна не має жадних атрибутів власної державности тому, що її влада чужа, накинена".

Треба зазначити, що зацитовані й їм подібні голоси — це не нове явище в історії української політичної думки. У 20-их роках цього сторіччя, швидко після заламання українських збройних визвольних змагань, після Ризького миру (18 березня 1921 р.), після першого совєтського заламання західньо-европейських льодів у договорі між Чічеріним і німецьким міністром закордонних справ Ратенауом в Рапалльо (16 квітня 1922 р.) і після признання Радою Амбасадорів Польщі Східньої Галичини (15 березня 1923 р.), появилась і серед української еміґрації в середній та західній Европі і на західніх землях України під Польщею течія, яка перейшла до історії під назвою радянофільства. Це була, так би мовити, українська відміна не тотожня, але схожа — тієї течії серед російської еміґрації, яка дістала назву — від берлінського часопису „Смена Вех" — зміновіховщини. Радянофільство охопило було не лише окремі особи, але й цілі громадські та політичні гурти. Цілий гурт поважних членів Соціял-Революційної партії, що опинились за кордонами, України, головно у Празі, група галицької Української Трудової (кол. Націонал-Демократичної) партії, яка зуміла знайти більшість на партійному з'їзді у 1924 р. (з новозаснованим органом „Прапор"), поважні світські і навіть духовні діячі почали пропаґувати думки — дивним дивом схожі на ті, що тепер читаємо: „орієнтація на нарід" і на „реальну дійсність" на Сході Европи, „безнадійність" дальшої збройної боротьби, конечність працювати над політичним, культурним і економічним покращанням відносин на підсовєтській Україні еволюційним шляхом, потреба визнання УССР, як „таки української держави" при всіх її недоліках. Тоді не було ще арґументу членства УССР в Об'єднаних Націях. Але зате були два інші арґументи, які ще й голосніше промовляли до розуму і почувань українців: екстермінаційна політика Польщі супроти українців та українізаційний курс в Україні, символізований іменами культурника Шумського і економіста Максимовича.

І тоді це були діячі, які через психічну реакцію на невдачу визв. змагань і на польську політику, розумово і чуттєво проголошували орієнтацію — як тоді казали "на радянську Україну" (звідсіль і назва тієї течії). Без образ для теперішніх авторів: тодішні арґументи були куди сильніші, переконливіші, палкіші формою і змістом. Адже проповідували їх першорядні публіцисти і стилісти, люди великого знання і громадсько-політичного стажу: Михайло Лозинський, Павло Христюк, частинно Олександер Севрюк, Степан Рудницький, Михайло Струтинський, тайний і анонімовий автор статтей в „Нових Шляхах" Федь Федорців, Антін Крушельницький, врешті духовий батько цієї течії — Михайло Грушевський. Велика більшість цих діячів, бувши чесними з собою та засвідчивши ділом свої слова, виїхали в Україну і там усі без винятку були винищені. Радянофільська течія зникла, так би мовити, протягом ночі: після самогубств Скрипника і Хвильового та після вибуху голоду в Україні.

Аналізу теперішніх порад орієнтуватись на „реалітет" в Україні треба, з уваги на місце, відкласти. Зазначити слід тільки один момент, найцікавіший в цьому відродженні „зміновіховства" в його теперішній формі: орієнтацію на „реалітети" в Совєтському Союзі і Совєтській Україні проповідують діячі якраз з того середовища, яке за Польщі „реальну політику" утотожнювало з запроданством, хрунівством і зрадою українських національних інтересів. Супроти Польщі, Румунії і Мадярщини не вільно було ставати на становище еволюційної політики, конструктивізму і позитивізму задля охорони інтересів частин українського народу в даних чужих державах. Тепер чуємо, що супроти Росії — цей шлях дозволений і рекомендований. Оце саме й доказ, на яких манівцях опинилась нині українська політична думка.

З ПЕРСПЕКТИВИ 40 РОКІВ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

було б перекресленням її суверенности. Український уряд під головуванням Винниченка і в порозумінні з президентом Грушевським цей ультимат відкинув. Так почалася війна Української Народньої республіки з большевицькою Росією. Війна, яка ще не закінчена, яка триває й досі і триватиме, доки Україна не буде звільнена від большевицької окупації.

Окрему увагу треба відвести творенню української збройної сили. Питання організації війська було предметом постійного піклування Центральної Ради. Здавалося б, що це буде легка справа — славні військові традиції козаччини були ще живі в нашому народі. Однак у дійсності справа ця була дуже трудна. Довгі роки неволі, воєнне лихоліття і большевицька пропаганда морально демобілізували значну частину вояцької маси. Та знайшлася людина, яка, перебоpовши всі труднощі, стала творцем української збройної сили. Це був Симон Петлюра. Силою свойого небуденного таланту він умів згуртувати всіх тих, що визволення народу зробили справою свойого життя. Його невсипущій діяльності і в добу Центральної Ради і опісля в добу Директорії треба головно завдячувати, що українська армія стала збройним раменем нації в розправі з большевицьким ворогом.

Порівняймо стан, в якому застала нас революція, з високим рівнем загально-національного, культурного і політичного росту українства тепер, тоді побачимо величавий образ відродженої нації. Цей розвиток довершився на ґрунті історичної дії, якої центром була Українська Народна Республіка.

За Книгою Битія Українського Народу можна примінити до сучасности одну її строфу: „І билась Україна літ сорок і єсть то найсвятіша і славніша война за свободу". Немає на світі другого народу, який у своїй визвольній боротьбі приніс би стільки жертв, що український. Наступ Москви ішов та йде на знищення фізичної і духової народної субстанції. Большевицькі диктатори виселюють нашу молодь у степи Казахстану, Монголії і Сибіру. Але кожний з цих виселенців несе зі собою на вигнання образ України і ніяка сила не зітре цього образу з душі українських вигнанців. Прийде час, що поверне їх на українську землю і збере разом українських людей з усіх кінців світу.

Одним акордом духового підйому б'ються в ці роковини наші серця і на уста тиснеться молитва:

„Спом'янімо Великих Духів України, що своєю мислю і своїми ділами підготовили велике слово Четвертого Універсалу. Спом'янімо тих наших провідників, що у великі дні 1917 і 1918 років створили Акт 22. січня та знайшли форму й вислів для глибоких прагнень народу. Спом'янімо тих, які в лицарському бою обороняли українську землю перед ворогом. Спом'янімо всіх тих, які віддали себе в жертву дії народного визволення."

В ту святу годину єднаємося з нашими братами і сестрами, живучими на Україні. Вітаємо їх вірою в перемогу Відвічної Правди. Не може довго вдержатися сила зла. Вона знівечиться діянням внутрішнього розкладу, присущого всякому злу.

Проти себе стоять Україна і большевицька Московщина. Україна в напрузі героїчного змагання за свою волю і за найвищі людські духові цінности — по другому боці найжахливіша тиранія і гроза руїни надбань людської культури. В тому змагу переможе ідея Акту 22 січня 1918 року.

РОКОВИНИ МОСКОВСЬКО-БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ТИРАНІЇ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

соких — вчиться молоді далеко більше, як вчилося за царату. Але не вчиться там вона, як любити свою країну, як служити своєму народові, але — індоктринується з малих літ отрусою марксизму-ленінізму, виховується на безбатченків, на сліпе знаряддя комунізму, на погоничів і визискувачів свого власного народу, серед якого зліквідовано неписьменність також лише для того, щоб зачаджувати його повсякчасно в його рідній мові комуністичною пропаґандою.

При всіх зиґзаґах большевицької національної політики, на протязі 40 років єдино прямою і послідовною в цій політиці була настанова на пляновану тотальну русифікацію України, на те, щоб тримати українську культуру і літературу у відношенні до російської на поземі провінціяльному, на рівні літератури другого сорту. Ось чому, крім зобов'язуючого всіх совєтських письменників і мистців „соцреалізму", не мають українські письменники права опрацьовувати навіть дозволену в Москві тематику в такій глибині, як росіяни. Тож не дивно, що сьогодні цілком слушно можна ставити питання: чи існує взагалі на Україні література, театр, кіно в тому сенсі, як розуміють їх у вільному світі. Годі й говорити про будь-який розвиток на Україні таких наук, як історія, соціологія чи філисофія.

Згідно з офіційною совєтською статистикою (що подає населення УССР не на 42 мільйони, як то читаємо в постанові ЦК КПУ, а на 40,587,000) — від 1940 до 1956 року чисельність людности України зменшилася на 440 000. Коли ж взяти під увагу природній приріст 2-2.5% який мав би давати щороку 400-500 тисяч, то виходить, що Україна лише за останніх 15 років утратила 8 мільйонів людей. А скільки втратила вона за 40 років совєтської тиранії? Десятки тисяч українців згинуло у війні з Москвою, цілими селами вимирали вони з голоду в 1921, 1933 і 1946 роках, масами гинули в підвалах ЧК-ГПУ-НКВД, мільйони їх лягли трупом у війні з Німеччиною, необчислені тисячі зникли без сліду в північних лісах і концтаборах, вивезені як куркулі і буржуазні націоналісти. А скільки молоді, синів і дочок українського народу вивозиться щороку на Далекий Схід, у Казахстан, на Алтай — розорювати цілини і зміцнювати могутність Совєтського Союзу!

Не 40, а 60-70 мільйонів людности, щасливої і здорової, господарів своєї землі, мала б нині створена у 1918 році самостійна і незалежна Українська Народна Республіка, якби не „братній російський народ", що залляв її кров'ю і на своїх багнетах приніс українському народові „визволення" сорок років тому.

З неперевершеним зухвальством доказуючи, що чорне є біле, постанова ЦК КПУ говорить про „суверенну Українську Радянську Державу", представники якої, мовляв, засідають в Об'єднаних Націях і розв'язують там нарівні з представниками інших суверенних народів міжнародні проблеми. Ніде в світі, а зокрема на Україні, немає такої тверезо-думаючої людини, яка вірить у „суверенність" підсовєтської України. Не вірять, звичайно, в неї й большевики, бо вже сам Хрущов у своїй промові на ювілейній сесії Верховного Совєту УССР заявив дослівно, що „Совєтський Союз — це єдина многонаціональна соціялістична держава".

Для тих на Заході, хто повірив в еволюційний курс і відсталінізування режиму, буцімто впроваджувані тепер Хрущовим і його клікою, не зашкодить також познайомитись з ювілейною — з нагоди 40-річчя поневолення України — промовою московського ставленця, першого секретаря КПУ Кириченка, в якій він сказав, між іншим: „Партія боролась і буде боротися з усіма, хто буде клеветати на Иосифа Віссаріоновича Сталіна, хто під виглядом критики культу особи неправильно, перекручено зображує весь історичний період діяльности партії, коли на чолі центрального комітету стояв И. В. Сталін".

Хіба не досить цього, щоб навіть у набільш затятих „еволюціоністів" розвіялися всі ілюзії щодо проклямованих змін у совєтському режимі?

25-го грудня московські окупанти і їхні українські коляборанти іменем окайданеного українського народу переводили урочисті святкування 40-річчя свого тиранічного панування. Червоне двоoрянство бучно відзначало цю дату в своїх власних розкішних віллах, у ресторанах і готелях. Для „широких мас" влаштовано було маніфестаційні походи вулицями Києва, Львова, Харкова, Одеси і блискучі військові паради.

У той день київський Хрещатик виглядав по-святковому. Всім „управдомам" наказано було повивішувати на бальконах, поруч червоних, „національні" синьо-червоні прапори, вишивані українські рушники і барвисті килими. Біля урядової трибуни виставлено було величезне панно: барикади Арсеналу, звідки у 1918 році вибивав большевиків Симон Петлюра із своїми гайдамаками. На другому панно представлена була „індустріяльно-колгоспна Україна". В парадних уніформах, ще пишніших як за царських часів (гаптовані золотом коміри та закавраші мундурів, сорокаті офіцерські шарфи-пояси) „гусячим кроком", яким муштровано колись вояків Павла І-го, перемаршували перед урядовою трибуною відділи піхоти, прогриміла ракетна артилерія, промчали „катюші", танки — на страх ворогам і на потіху „совєтським патріотам". На диво, літаків у повітрі не було жадних. Очевидно, аранжери урочистої паради хотіли цим показати, що бойова авіяція вже віджила свій вік, а місце її зайняли балістичні ракети і „спутніки".

Потім, коли парада скінчилась і комуністичні головачі від'їхали, народ розійшовся, щоб наступного дня далі будувати вавилонську вежу комунізму.

Мілован Джілас, ув'язнений ідеолог червоної Юґославії, якому відомо про комуністичні закуліси багато такого, про що й не догадуються у вільному світі, в своїй книжці „Нова кляса" пише про уярмлені Москвою народи, зокрема про український: „Хто сьогодні щось знає чи чує про українських письменників чи політиків? Що сталося з цим народом, таким же численним, як французи, народом колись передовим у Росії? Можна було б подумати, що внаслідок нелюдського гноблення комуністичної машини з народів не лишилося нічого, тільки безформна людська маса.

Але так не є.

. . . Народи в комуністичній системі живуть у ярмі, але не скорились. Сила, яка їх динамізує, є тепер чимсь більшим як давній буржуазний націоналізм. Та сила є незнищимою волею стати знову паном-господарем і шляхом вільного розвою осягнути чимраз досконалішого рівня співпраці та братерства з іншими вільними народами".

В. С-ко

РОКОВИНИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ У ТЕЛЕВІЗІЇ

Об'єднаними заходами українських організацій ньюйоркської метрополітальної округи та стейту Ню Джерзі підготовляється урочисте вшанування 40-вих роковин проголошення Самостійности та Суверенности держави українського народу. Як нас повідомляють, на телевізійній програмі, яку будуть передавати у неділю 2-го лютого ц. р. о год. 6-ій вечером на каналі 9 (ВОР), виступлять такі достойні промовці: губернатор стейту Ню Йорк, А. Гарріман, сенатор канадійського парляменту, В. П. Вал, сенатор ЗДА Ірвінґ М. Айвс з Ню Йорку, конгресменка Флоренс Дваєр з Ню Джерзі. У мистецькій програмі виступить хор „Думка" під дириґентурою мґра Л. Крушельницького (з Ню Йорку) та хор „Молода Україна" в супроводі бандур під дириґентурою проф. Р. Левицького (з Елізабет, Н. Дж.). Передбачений сольоспів п. Ізабелі Орловської-Фоменко при акомпаніяменті проф. М. Фоменка. П. Андрій Кейбіда з Нюарку читатиме в англійській мові уривки з IV Універсалу. Телевізійною програмою проводитиме адвокат Іван Романишин. Підготовкою та організацією програми займається окремий Діловий Комітет під керівництвом п. Мирона Леськова. У президію Комітету входять представники місцевих центральних організацій та відділів УККА, які взяли проведення цілої програми під свій патронат: д-р В. Комаринський, сот. Кононів (Нюарк), мґр. Р. Гуглевич (Ню Йорк), Антін Шаран (Джерзі Ситі), Мирон Пінковський (Елізабет), д-р О. Ничка (Пасейк), Василь Осадчук (Випані), Іван Свалик (Перт Амбой). У комітет працюють пп. О. Лісевич і А Кейбіда (секретарі), К. Приходько (касієр), В. Боровик і В. Керейко (преса). Уся діяльність Комітету під контролею пп. проф. д-р О. Андрушкова, О. Цяпки та П. Костика. За мистецьку частину програми відповідає комісія зложена з пп. Войновського, Ю Кононева, Р. Левицького та К Приходька. Політичними дорадниками святочної програми є пп. Дмитро Галичин, Михайло Пізнак, Волтер Стек, Юрій Волинець, Володимир Душник та Іван Романишин. Кошти телевізійної програми є надзвичайно великі і тому конечним є, щоби для повного її успіху наші організації протягом найближчих днів фінансовими датками уможливили Діловому Комітетові зреалізувати умови контракту підписаного з телевізійною стацією ВОР та сплатити $1400. Адреса голови Комітету:

Мирон Леськів,
728 Ridge St,
Newark, N. J.

Запрошується заінтересовані організації прибути на наради Комітету, які відбудуться у суботу, 25-го лютого ц. р. у Нюарку, Н. Дж. в „Українській Централі", 180 Вілям ст.

РПП.

Антін Рудницький

22-ГО СІЧНЯ 1958

(Слова до Кантати, що буде виконана вперше хором „Кобзар", з Українською Філармонійною Орхестрою і Михайлом Мінським, під керівництвом автора, дня 25 січня ц. р. у Филаделфії).

Ми знали,
Ми ждали,
Що, як сказав Тарас,
Всміхнеться доля і до нас,
І що колись, по віках неволі
„Засядем у народів вольних колі"
Як рівні з рівними.

Ми знали,
Ми ждали,
Що цей день настане,
Коли на Вкраїні, у власній державі,
Український нарід господарем стане
Своєї землі . . .

І прийшла пора довгождана:
У Києві, біля пам'ятника Богдана,
Під гомін дзвонів Святої Софії
Наші віковічні здійснилися мрії.

22-го січня, Року Божого 1918-го

Прочитано Універсал:

*„Народе України! Твоєю силою, волею, словом утворилась на українській землі вільна Українська Народна Республіка. Здійснилась давня мрія Твоїх батьків, борців за волю й право робочого люду. Ми, Українська Центральна Рада, оповіщаємо всім горожанам України: віднині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою Українського Народу . . ." *)*

Та ворог переміг . . .
Програли ми війну криваву
І втратили свою державу.
З цього часу він ламає
Серця нам, душі й тіло,
Мільйони людей загибає . . .
Його жорстокості немає міри . . .
Та ворог не зламав в нас — віри!
Ми віримо:
І знову прийде
Свободи день
И вільною назавжди
Стане Україна!

*) Наведені слова взяті з оригінального тексту Січневого Універсалу.

НАЙГАРЯЧІШІ ЧАСИ

(Продовження зі стор. 2-ої)

У Києві політичне життя кипіло. Переговори про укладення миру з центральними державами були в повному ході. Українська мирова делеґація мусіла й у Берестю зводити бої з большевицькою делеґацією.

30-го грудня 1917 р. в Києві відбувся з'їзд Союзу соціялістів-самостійників, в якому взяли участь і представники Української Народної Партії, українських національних революціонерів, українських незалежних соціялістів-революціонерів та інших груп. Всі вони на цьому з'їзді висунули домагання проголошення української державної самостійности й незалежности.

В Центральній Ради змобілізувались усі самостійницькі сили для тієї справи. Праця над четвертим універсалом ішла важко, бо соціялісти-революціонери вносили до нього і проводили голосуванням багато поправок, які надали тому універсалові під соціяльним та економічним оглядом, зокрема в земельних справах, дуже лівий, малощо не большевицький характер. Найважливішим у ньому був уступ про створення самостійної ні від кого незалежної, суверенної Української Народної Республіки.

Проголошення четвертого універсалу відбувалось тоді (22-го січня 1918 р.), коли большевицька червона ґвардія наближалася до Києва.

Через кілька днів після того українські соціялісти-революціонери повалили в Центральній Раді кабінет Винниченка і перебрали владу в свої руки. Головою Ради Міністрів УНР став Всеволод Голубович, що досі був головою делеґації на мирову конференцію в Берестю. Його заступив на цьому становищі Олександер Севрюк.

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА У ЗДА ВІДЗНАЧУЄ УРОЧИСТИМИ МОЛЕБНЯМИ 40-РІЧЧЯ ПРОГОЛОШЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ

Ню Йорк. — Консисторія Української Православної Церкви у ЗДА доручила своєму духовенству і парафіяльним урядам окремим обіжником, виданим дня 14 січня ц. р., відзначити 40-річчя проголошення відродження Української Державности урочистим молебнем за український народ, відправленим в неділю дня 26 січня ц. р. У потрійній ектенії з цієї нагоди має бути доданий такий окремий виголос: „Ще молимось про милість, життя, спокій і спасіння для побожного народу Українського на Батьківщині і поза Нею по всьому світу сьогодні розсіяного та обдарування його волею і державністю". Торкаючися цивільного громадського відзначування цих роковин, консисторія доручає у своєму обіжнику наступне:

„Коли в даній місцевості громадянство й ормаинзації здобулися на влаштування тільки однієї академії, для вшанування 40-ліття Укр. Державности, тоді оо. настоятелі, парафії й інші при них церковні організації та хори повинні обов'язково: 1. всебічно підтримати таку єдність серед громадянства та 2. взяти в такій академії якнайбільш чисельну та активну участь, даючи цим моральну поміч тим, що не словом, а ділом докажуть своє змагання до об'єднання й об'єднаної праці й боротьби за волю й державність України. В випадках, коли заходи окремих політичних груп і організацій таки доведуть, що в одній місцевості відбудеться кілька академій для вшанування 40-ліття Української Державности, найкраще буде коли о. настоятель і парафія та її організації церковного характеру своє вшанування згаданої події обмежать до найбільш величавої церковної урочистости в своїм храмі, у своїй парафії".

І. Світ

40 РОКІВ ТОМУ НА ЗЕЛЕНІЙ УКРАЇНІ

Сорок років тому українці що жили на Далекім Сході від берегів о. Байкалу на вкритих тайгою просторах Амурщини, в широких долинах Уссурійщини та на безмежних просторах Манджурії, показали, чиї вони діти і що в їхніх серцях горить огонь любови до їх далекої Батьківщини.

Перед початком першої світової війни на Зеленій Україні жило приблизно 750 тисяч українців, в більшості переселенці з Великої України, та кілька десятків тисяч, що приїхали працювати на будовах або обслузі залізничих маґістралей цих країв.

У складі військових залог, в охоронних та залізничних бриґадах також було чимало українців. З приспаними національними почуваннями, але з постійною тугою за рідним оточенням, вони знаходили вихід для своїх почувань у мріях про далеку рідну землю, в українських піснях. Коли в якомусь місці з'являвся аматорський чи професійний український театр, лунало українське слово і все починало жити бадьоріше.

Під час війни все неначе завмерло, зокрема, в місцевостях, де була сильніша контроля московської адміністрації. Тільки в Манджурії у так званій „полосі отчуждєнія КВЖД", тобто 10-кілометровій смузі обабіч Китайсько-Східньої залізниці, та в містечках при стаціях і в такому центрі, як Харбін, не було тих утисків адміністрації, бо там правив мудрий адміністратор ген. Д. Хорват, що ставився до українців досить прихильно. На залізниці більше як половина службовців були українці, не кажучи про військову охорону та окремий інженерний корпус, де також було чимало наших земляків.

Адміністрація цієї „щасливої Хорватії", як її часто називали, перебувала в руках ген. М. Афанасьєва, що почав військову службу в Новопетровському форті, де був колись на засланні Т. Шевченко. Його мати була українка, і він не крився з своїми симпатіями до українців та до їх мученика-поета.

У Харбіні від 1907 року існував Український Клюб, в Благовіщенську над Амуром був також Український Клюб, заснований 1911 року, в Микольську на Уссурійщині в 1910 році робилося заходи закласти товариство „Просвіта", але влада не дала дозволу; так само не було успіхів з дозволом у Владивостоці, але була українська громада в Шанґаї, про яку згадує в своїх спогадах О. Лотоцький і яка переслала до Києва 400 рублів на будову пам'ятника Т. Шевченкові.

У Владивостоці при Орієнтальному інституті ще від 1907 р. працював український студентський гурток, і там же у місті діяв нелеґальний український політичний гурток, до членів якого належали Д. Боровик, М. Кобилянський та ін.

У Читі починав виходити український часопис „Думи", з монгольською та московською сторінками для „пропаґанди". Шоденник цей мав поступовий напрямок.

В Сибіру, при Томському університеті, створена була студентська громада, про яку часто згадувалось у різних часописах того часу.

Під час війни тільки в Манджурії та Благовіщенську влаштовувано українські вистави та концерти з добродійними цілями. За гроші, здобуті з цих вистав, у Харбіні відкрито в 1916 р. українську школу для дітей, батьків яких покликано до армії. У цій школі навчання провадилося в московській мові, бо інакше ніяк не дістала б вона дозволу на своє існування, але навчали в ній українських пісень та ін.. Після революції ця школа відразу перейшла на українську мову і стала основою для зорганізованої пізніше при Українському Клюбі гімназії. Деякі учні цієї гімназії пізніше опинилися в Европі — в Подєбрадах, Празі, Берліні, Ґетінґені та ін., де відігравали активну ролю в українському житті.

На початок революції 1917 р. на Далекому Сході були хоч невеликі, але активні українські кадри, розпорошені в етнографічній масі українців свідомих, що вони не є москалі, бо говорять іншою мовою, інакше живуть і одягаються. Московський журналіст Штейнфельд в часописі „Харбінський Вєстнік" просто називав Приморщину — Новою Україною, бо, мовляв, всюди чути там м'яку „малоросійську рєч", а бублики мед, шинка, вуджена риба, глечики, господарське начиння — все це нагадує Гадяч, а не далеку землю на берегах Тихого океану.

З перших днів революції вся ця українська маса заворушилася, і активніші люди почали організовувати життя, вже не боячися зоборон та арештів. Українські клюби в Харбіні та Благовіщенську стали першими централями цього руху, а у Владивостоці постала перша Владивостоцька Громада, яка в скорому часі об'єднувала вже 1,500 членів.

Український рух спочатку розглядали московські праві й ліві кола, як щось маловажне, але вже в квітні московські соціялістичні партії побачили в ньому небезпеку і почали вести аґітацію, що, мовляв українці працюють всі разом, „буржуї з пролетарями". Перший сильний удар прийшовся по Українській Громаді у Владивостоці, і вона не витримала наступу й розпалася, а на її місце постала „Українська Хата" та інші організації на чолі з Д. Боровиком.

Цей активний діяч заходився біля видавання часопису, і 30 квітня 1917 р. почав виходити тижневик „Українець на Зеленім Клині". Появлявся він спочатку досить реґулярно, але пізніше фінансові труднощі змусили видавця і редактора скоротити пляни. Останнє його число вийшло в березні 1920 року.

У своїй першій статті редактор цього часопису писав: „Починаючи друкування українського слова задля того, щоб розходилося воно ширше межи наших людей, що посіли Зелений Клин і далі, видавництво наважилося се робити... Настав для України чи не слушний той час, про який мріяли наші люди з давніх-давен, коли хортуна хоче й може служити їй, пригнобленій й підбитій мало не 300 років. Підвестися і увихнутися з-під кормиги московського уряду, централізуючого і глушачого місцеві культури і вольности, одродитися в цивілізовану вільну, багату й народну Україну — се праця, до якої щиро стає невеличкий „Українець на Зеленому Клині". Рушаймо ж у дорогу твердою ходою!"

На тій же сторінці був надрукований лист приятеля Д. Боровика, Єля Лева, який писав: „Вітаю Вас, старий, старого працівника і політика, з думкою подбати на Зеленому Клині за наш лад-народоправство українське. Ширіть же слово „Українця на Зеленому Клині!"

Це були слова, що світили редакторові протягом кількох років, як провідна зірка, що давали йому, фізично немічному, сил боротися й виконувати з надлюдськими зусиллями працю, яку взяв він на себе з доручення українських організацій. А був він секретарем українських далекосхідніх з'їздів, був співавтором Конституції Далекого Сходу та безлічі інших важливих рішень.

Перші загальні збори для заснування Громади у Владивостоці відбулися 26-го березня 1917 р. 19-го березня в Харбіні постала Окружна Рада, *пізніше перейменована на* Манджурську Окружну Раду, згідно з рішенням 1-го Українського З'їзду в Микольську Уссурійському.

В цім маленькім містечку створилася також перша українська вчительська спілка яка розпочала активну працю над скликанням 1-го Українського Далеко-східнього З'їзду. Цей з'їзд відбувся 11-12. червня 1917 р. з участю 53 делеґатів із Приморщини, Амурщини, Манджурії та ін. Були також присутні гості, всього до 200 осіб. Серед рішень з'їзду було кілька, які мали важливе значення для майбутнього, а решта були здебільша програмового і декляративного характеру.

Секція з'зду для національних справ запропонувала резолюцію про необхідність територіяльно-національної автономії для України й інших земель російської держави, заселених українською людністю, зокрема в точці 8-ій цієї резолюції поставлено вимогу скасувати церковну анатему для гетьмана Мазепи, яку „вважається за образу національного почуття українського народу". Також прийнято багато практичних рішень, які поклали основи для розгортання сітки українських організацій на Далекому Сході та скріплення їх взаємин. Справу створення центрального органу, Секретаріяту, з'їзд залишив на майбутнє.

Якраз тоді, коли відбувався з'їзд у Микольську, у Владивостоці скоїлися події, які глибоко заторкнули українські почуття та викликали обурення супроти московської адміністрації. Серед вояків владивостоцької залоги та у фльоті було чимало українців. Це привело до створення військової секції при Українській Громаді. На чолі цього руху стали поручник К. Андрущенко, б. голова студентської громади, полковник Ф. Стешко, капітан Василенко й ряд інших. Брак українських старшин здержував розвиток діяльности цієї секції, але національний рух взагалі знаходив прихильне ставлення збоку командування, яке бачило в ньому здержуючу силу проти аґітації лівих партій, що їх підтримувала соціялістична частина суспільства, очевидно московського, неґативно наставлена до українського руху.

Спочатку виник конфлікт у зв'язку з музичними інструментами для військової оркестри, який вийшов на сторінках часопису „Дальній Восток" у формі відкритого листа. Автор цього листа, К. Андрущенко заявив, що українці в своїх військових організаціях не потребують ані московських прапорів, ані музичних інструментів, бо все буде, мовляв, своє власне. Коли ж після того Д. Семко зробив для українців-вояків дві доповіді і вони заходилися підготовляти широкі сходини, Виконавчий Комітет Совдепу зажадав тексти цих доповідей для цензури. У зв'язку з цими сходинами хтось з москалів виступив із статтею в часописі п. з. „Свобода в опасності".

Владивостоцька Громада на своїх зборах 29 травня порушує справу створення українського війська на Зеленім Клині, людність якого, мовляв, майже на ¾ складається з українців. Це військо, сказано в постанові зборів, має боронити „нову українську землю так само, як стару прадідівську має боронити Чорноморська фльота, що оголосила себе українською фльотою" („Українець на З. Клині", ч. 4).

На зборах у Владивостоці юрист Зверєв виступив з гострою промовою проти українців, заявляючи, що „українци — хужє большевіков, так как оні всьо же русскіє люді". Бурхливе було засідання „Совдепу", де спеціяльно обговорювано справу відносин з українцями, але жадних рішень на тому засіданні не прийнято, бо українці, які туди прийшли, привели до його розбиття й поразки голови „Совдепу" т. Неймана.

11-го червня 1917 р. відбулося у Владивостоці величезне військове віче з участю понад 3,000 осіб. Збори відбувалися у приміщенні Сибірського Фльотного Екіпажу. Окремі групи прибували з своїми прапорами та транспарентами з написами „Вільна Україна з своїм рідним військом". Потім, коли зібралося забагато людей, віче перенесено на подвір'я. Після відспівання гимну „Ще не вмерла Україна" з промовою про необхідність автономії для України виступив К. Андрущенко.

Потім говорив голова Владивостоцької Громади та полковник Ф. Стешко від імени військової секції. Інші промовці розповіли про відносини з „Совдепом", Виконавчий Комітет якого відмовився прийняти до свого складу 12 українських делеґатів, що згідно з статутом мали право там бути. Останнім говорив п. Казнодзей.

Всі присутні на зборах вирушили із своїми прапорами та оркестрами до двірця проводити українських вояків, що від'їздили до Европи.

Українські вояки вишикувались перед потягом, де з ними попрощались полк. Стешко та п. Казнодзей, даючи пораду дістатися до складу тих трьох українських корпусів, формація яких вже починалась. Полк. Стешко нагадав присутнім, що „тільки власними руками українці зможуть щось здобути, бо всі московські кола — проти українського руху і руху інших поневолених Росією народів".

Справа того мітинґу набрала широкого розголосу.

На другий день „Совдеп" о 10 годині ранку розпочав нараду, яка тривала до 2-ої години ночі. На цій нараді вирішено розправитися з командантом фортеці та його адьютантом, що дали дозвіл вислати телеграму, якою українських вояків закликано на збори. Потім мали потягти до відповідальности начальника артилерії та залізничої стації, що дали вагони для українських вояків. Українська Громада звернулася в цій справі по допомогу до депутатів 1-го З'їзду, який саме тоді відбувався в Микольську-Уссурійському.

Місцеві москалі звернулися з телеграмами до Керенського, вимагаючи негайного арешту полк. Стешка та 12 старшин, а українці вислали й собі телеграму до Центральної Ради в Києві з просьбою про підтримку.

(Кінець буде).

ОСТРІВ, ЩО ДОВГО ПОТОПАЄ

У цих рядках постараємось зробити короткий історичний перегляд одної старої „меншинної" групи на терені ЗДА, що майже два століття бореться за збереження своїх національно-традиційних надбань, що всупереч тенденціям спільного національно-побутового „кітла", останками сил зберігає рештки свого національно-культурного, зокрема, мовного й побутового, стану посідання. Це, так звані „пенсилвенські німці".

„Пенсилвенські німці" живуть доволі компактною масою в північно-східній Пенсилвенії, найбільше є їх в окрузі Лігай Велей, зокрема, в місті Аллентавн. Це — знамениті фармери, добродушні й глибоко релігійні люди, знані й нам, українцям, мешканцям цих теренів оригінальним, старосвітським одягом, архаїчними звичаями й відсталою господарською машинерією. Вони ведуть замкнений спосіб життя, фанатично прив'язані до своїх давніх традицій і обичаїв — привезених із старої Европи — під час великих її потрясень — соціяльних і релігійних. Деякі прикмети цього важкого для „американізації" германського племені мають чималу вартість і для нашої української спільноти в цьому благословенному краю, де повна толеранція й пошана до культурно-національних скарбів кожного народу. Під цим кутом зору історія т. зв. пенсилвенських німців дуже цінна й повчальна для нас, американських українців, тут народжених і прибулих, давніше або недавно.

Кінець 17-го й початок 18-го століття — це вихідна, початкова дата поселення в околицях східньої Пенсилвенії предків нинішніх пенсилвенських німців. Територіяльно походили вони з околиць південно-західньої Німеччини. Як подають сучасні історики цих пенсилвенських піонерів німецького роду, вони не мають абсолютно нічого спільного з накиненою їм чомусь — серед американського населення — популярною назвою „пенсилвенія дач"! Як пише в „Західньо-Пенсилвенському Історичному Маґазині" за літо 1957 р. (виданому в Питсбурґу) історик цього „племені" — Ралф Ч. Вуд, — справжні голляндці не мають нічого спільного із цими старими поселенцями на північний схід від Филаделфії, а ці не люблять, коли індентифікують їх з голляндцями чи поселенцями голляндського роду, що мають тут назву „дач".

В тридцятих роках 19-го століття почався рішальний, зворотний пункт життя й дальшого розвою пенсилвенських німців, подає згаданий журнал в статті, затитулованій „Пенсилвенські Німці". (Також не слід їх ідентифікувати із відносно новішими німецькими поселенцями поза тими обширами Пенсилвенії, це також „старі" пришельці німецького роду, які досить скоро асимілювались). До 30-их років минулого століття німецька мова в Пенсилвенії, поза панівною англійською, займала друге місце. Існувало роками широко розвинене німецьке шкільництво, церковні Богослужби правилося лише в матірній мові. В цей критичний час стейт Пенсилвенія, як подає згаданий автор, ухвалював свою нову конституцію. Німецька „меншинна" група поставила домагання створення свого окремого шкільництва і повного зрівняння її мови та зв'язаних з нею культурних атрибутів із англійською мовною групою цього стейту. Невеликою більшістю голосів цей проєкт провалено, і з того часу наступає зворот на гірше: відбувається ступневий занепад німецької літературної мови поміж прошарками пенсилвенських німців. З часом її місце займає говірка, з домішкою англійських слів — з поодиноких німецьких провінцій: Палятинату, Вюртемберґії, Бадену та Альзасу. З 1880-им роком на тих теренах перестають зовсім існувати школи з німецькою літературною викладовою мовою, в 1910 р. перестають виходити журнали й часописи в німецькій мові. А в 1910 році і в церковних відправах заведено англійську мову, поза проповіддю, що й досі має велику пошану в деяких церквах, але вже говіркою цього „племені". Водночас, підкреслює автор, не слід забувати, що завмертя німецької літературної мови поміж цими людьми німецької мови не обернуло їх в англійців! Ще з кінцем 19-го століття, як подавав їхній педагог та дослідник А. Р. Горн в „Довіднику Пенсилвенських Німців", виданому в Аллентавні — для восьми соток тисяч жителів східньої Пенсилвенії англійська мова була такою чужою і „мертвою", як, наприклад, латинська або грецька... — Ці люди й понині вживають свого старого діялекту, навчають його своїх дітей, мають граматики для його навчання, видають наукові збірники, поезії, оповідання тощо, писані їхньою говіркою. Навіть деякі американські часописи цих околиць відступають свої шпальти для читачів, які знають і люблять цю „мову". По стількох роках діяспори цього пенсилвенського „племені"!

У згаданому журналі автор цієї розвідки ставить таке цікаве для нас, українців у ЗДА, запитання: Як довго пенсилвенські німці будуть існувати? Які на довшу мету вигляди тієї групи? І дає таку відповідь: доти, поки діти їхнього роду будуть виховувані своїми батьками в дусі щодо вивчення своєї говірки! Школа не дає їм нічого рідного, радше навпаки. З тих причин, пише він, годі збагнути, як довго існуватиме їхня говірка, найбільша підстава їхнього племені. Колись її не стане, додає він: хоч по стількох ґенераціях не стане діялекту („мови батьків"), — пенсильвенські німці такі сильні своєю духовою структурою, пошанівком до своїх традицій, що, як окрема реґіональна група на цьому терені — існуватимуть довго! Навіть шаленим темпом зростаюча урбанізація тих околиць не знищить їхньої окремішности.

Як бачимо, малесенький острів у північно-східній Пенсилвенії не дається хвилям і бурунам „чужого" моря. Стільки років живе й пульсує своїм життям і зовсім не капітулює — в добі телевізії, атома й інших іновацій нашого часу. З цього короткого перегляду просто геройських змагань „Давида з Голіятом" — деяка лекція і для нас, американських українців. Чимало з-поміж нас, на жаль, уже в другій ґенерації забуває те, що пенсилвенські німці зберегли на протязі п'яти-шести ґенерацій.

М. В.

ДЕЛЕҐАЦІЯ СТЕЙТУ РОВД АЙЛЕНД В ГУБЕРНАТОРА РОБЕРТСА

В першому ряді від ліва: губернатор стейту Ровд Айленд — п. Деніс Робертс; о. Прот. Йосиф Желехівський — Провіденс; о. Прот. Степан Біляк, голова філії УККА та провідник стейтової делеґації — Вунсакет; Іван Лаба — Провіденс; п-ні М. Скарбоня — Потакет; п-ні Розалія Вецаль, скарбник УККА — Вунсакет; п-ні Розалія Борис — Вунсакет; п-ні Іванна Ганушевська — Потакет; п-на Іванка Ґудз — Вунсакет; Степан Вардиґа — Потакет. У другому ряді: о. Йосиф Галиш, член-дорадник УККА — Вунсакет; Іван Кокольський, культ.-освіт. референт УККА — Вунсакет; Теодор Кльовань, заступник голови УККА — Вунсакет; Дмитро Деренюк, секретар УККА — Вунсакет; д-р Орест Чагарин, стейтовий конґресмен — Вунсакет.

З наших буднів

Про деякі форми полеміки

Деякі форми полеміки в нашій пресі на еміґрації мене не захоплюють і не переконують, а, сказати правду, трохи нудять. Згадаю, для прикладу, один такий о к л е п а н и й трюк, який я назвав би — пришивати головікові гервону латку до національного костюму.

От засіли ви, скажемо, по тяжкій праці до гитання рідної преси, розкриваєте перший з краю орган і, само собою, зараз натрапляєте на полеміку. Редактор першого з краю органу, назвімо його Панько, в гострій формі обшторцовує редактора іншого органу, Грицька, як той відважився сплюжити в своєму органі його Панькову, знагить, партію?

Та ж його, Панькова, партія така знаменита, патріотигна, щиро українська, а всі її діягі, живі ще і вже покійні, це хлоп у хлопа самі герої, борці за ідеали, світильники незгасаюгі в храмі національної революції!

А той скажений Грицько-редактор таке про нас виписує, таке виписує!.. І ну ж давати жару Грицькові, і то так давати, щоб і в сімох ярданських водах не обмився! А на кінці статті, так, щоб забити останній цвях у домовину, отака собі невинна заввага на марґінесі:

„Знаменне, дуже знаменне, що в тому гасі, коли п. Грицько обливав нас неперебірливою лайкою в своєму партійному органі, в комуністигній газеті „Радянська Україна" (гисло таке то й таке) появилась стаття якогось тов. Худобенка з герговою напастю на керівника нашого Руху. Однозгідність поглядів на наш Рух п. Грицька і т. Худобенка дає багато дегого до думання..."

Ці три крапки наприкінці „коментаря" не надармо там поставлені, о, ні! Вони сповняють свою місію, мають свою вимогу і логіку. А логіка виходить проста, як обруг:

1) кум Грицько вилаяв мене в газеті за те, що я пересрав йому партійну межу — пункт один, —

2) тов. Худобенко вилаяв мене в „Радянській Україні" за те, що я — український самостійник — пункт два.

Конклюзія: тому, що мене вилаяли одногасно і кум Грицько і т. Худобенко, — виходить ясно, що кум Панько — комуніст! Воно, знагить, формально то я не назвав його комуністом і до суду він не має за що мене позивати, але „коментар" і три крапки говорять самі за себе.

А тим гасом... а тим гасом треба тільки Панькові, Грицькові та деяким іншим Гаврилам взяти до рук таку к н и ж к у, що зветься „Під гужими прапорами", ги послухати раз, що говорить про нас диктор київського радіо з нагоди жовтневої революції, або як називає нас представник уряду „нашої" держави, тов. Кизя, на форумі ОН!

Для цих панів-товаришів усі українські еміґранти одним миром мазані, одним ликом в'язані, від Винниченка до Бандери і від Скоропадського до Багряного, всі зрадники, запроданці, вороги народу, аґенти всіх розвідок на світі і слуги Волл-Стріту.

Чому ж тоді, питаю, не зробити з цього факту логігного висновку — особливо ж у ці с в і т л і д н і сорокаріггя проголошення нашої Державности і Соборности?

І к е р.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Нюарк, Н. Дж.

Заснування Відділу Організації Оборони Лемківщини.

22-го грудня 1957 року відбулися в Нюарку в залі Української Січі при 506-508 18-та Евню, Збори Лемків, на яких засновано Відділ Організації Оборони Лемківщини.

На Збори, що були підготовані й скликані Організаційним Комітетом, який очолили місцеві українці - виходці з Лемківщини, Іван Ющак і Петро Ціціло, прибуло понад 30 осіб, уроджениців Лемківщини, на половину з старшої іміграції та новоприбулих. На Збори було б прибуло значно більше громадян, але в той день і в той час відбувалося в Нюарку дві імпрези: „св. Миколая" та спортові змагання місцевої спортової дружини „Січі".

Треба зокрема відзначити, що на Збори Лемків прийшло кілька активних членів „Лемко-Союзу", а серед них бачили ми пп. Врицького й Рудавського, двох членів Головної Управи тої організації. Ми з приємністю відзначуємо прибуття цих двох визначних представників з табору консервативних, твердих лемків на наші Збори, бо це є ознакою, що вони цікавляться життям і працею нашої організації. Таке відвідування зборів, сходин, нарад, тощо, членів лемківської організації одного табору членами другого, може найкраще причинитися спершу до зближення, пізніше до співпраці, а вкінці може навіть довести до замирення та злиття цих двох братніх лемківських організацій в одну а там і до спільної акції для допомоги лемкам в Польщі та спільної культурно - освітньої праці серед великої лемківської еміграції в ЗДА й Канаді.

Від Відділу Організації Оборони Лемківщини в Йонкерсі на Збори прибули члени Управи того Відділу: Семен Баницький, Михайло Гончак, Петро Русинко і Степан Женецький.

Доповідь про положення українців в Польщі, головно лемків, виголосив С. Женецький з Йонкерсу. Доповідач пригадав присутнім усі ті нещастя, що їх пережили наші люди на Закерзоні під час і після 2-ої св. війни, — двоє переселень до СССР та насильне виселення їх поляками з рідних земель на по-німецькі на Шлеську й Поморі. Після насильного виселення наших людей на Захід, говорив доповідач, повних 9 років польський комуністичний режим заперечував існування української меншости в Польщі, мовляв усі українці переселилися на підсовєтську Україну, заперечуючи їм всіх Божих й людських прав: рідну церкву, рідну школу а навіть рідну мову.

В 1956 році життя українців в Польщі трошки полегшало. Варшава дозволила на навчання в школах української мови, але практично цього дозволу не можна перевести в життя з приводу розсіяння українців аж в 9-х воєвідствах; на видавання одної тижневої газети українською мовою і на дуже ограничену культурно - освітню працю в рямках Українського Культурно - Суспільного Товариства. Але найголовнішої кривди, що її червона Польща заподіяла нашим людям, то є насильного виселення з рідних земель на Захід, не хоче направити й досі. Хоч на першому Українському З'їзді, який відбувся в червні 1956 року у Варшаві, польські комуністичні міністри були пообіцяли, що українці зможуть вертатися на давні місця — правда, не масово і не всі, тільки поодинокими родинами, яких господарства не зайняті польськими осадниками, одначе в дальшій практиці Варшава дозволила повернутися з „зем одзисканих" на українські терени тільки кільком десяткам українських родин. Не можучи діждатися леґального дозволу на поворот, наші люди масово вертаються на давні місця на власну руку, без дозволу. Таких поворотців на власну руку польські власті карають в той спосіб, що не дають їм жадної матеріяльної допомоги (довгореченцевих позик) на відбудову чи поправу своїх господарств. Такі поворотці находяться у великій нужді і їм мусить допомогти українська еміґрація за океаном. Організацією і переведенням збірки на ту ціль повинні зайнятися в першу чергу українці - виходці з Лемківщини. Це, тобто допомога українцям в Польщі, і є, побіч освідомлюючої праці серед великої лемківської еміґрації за океаном, основним завданням Організації Оборони Лемківщини, Відділ якої має бути заснований в Нюарку.

Після доповіді та прочитання статуту організації, приступлено до вибору Управи Відділу, до якої вибрано: Петро Жидовський — голова; Методій Медюк — 2 містоголова; Михайло Фарбенець — секретар; Іван Копета — касир; Петро Ціціло — організаційний; Іван Котляр — член.

До Контрольної Комісії ввійшли: д-р Левко Бемко — голова; Теодор Вислоцький і Іван Ющак — члени.

В приватній дружній розмові з представниками консервативного табору членами Головної Управи „Лемко-Союзу" пп. Фрицький і Рудавський заявили, що воно цілком згідні з програмою і працею нашої організації, тільки, питали вони, пощо творити ще одну лемківську організацію, коли вже існує „Лемко - Союз"? Їм відповіли, що Організація Оборони Лемківщини радо співпрацюватиме з „Лемко - Союзом", а пізніше може навіть об'єднатися з ним, але, щоб таке сталося, треба, щоб наперед представники цих двох братніх лемківських організацій зійшлися і усталили певні умовини, на яких така співпраця може початися. Вони пообіцяли порушити цю справу на одному з найближчих засідань Головної Управи своєї організації.

Віримо, що новооснований Відділ Організації Оборони Лемківщини в Нюарку розгорне живу діяльність, бо до його Управи ввійшли люди енерґічні, з представників давніше прибулої іміґрації і недавно прибулої молодшої ґенерації, які з запалом взялися за довірену їм працю.

Ст. Ж.

Балтімор, Мд.

Треті Загальні Збори УСГ.

15-го грудня 1957 р. відбулись Треті Загальні Збори УСГ — Балтімор. Зборами вела президія, до якої входили д-р М. Ласійчук — предсідник і М. Притула — секретарка.

Звіт уступаючої Управи і дискусія над ним, були центральними точками нарад. Управа мала дійсно з чим прийти перед свій найвищий орган. Кільканадцять засідань, ширших сходин і нарад, влаштування Крутянської Академії, кілька доповідей на різні теми, виступи на кількох американських університетах і каледжах, влаштування, вперше Студійних Днів, які, під кожним оглядом, пройшли надзвичайно успішно, участь в III-ому Конґресі СУСТА в Клівленді і в III-ій Організаційній Конференції СУСТА в Нюарку, матеріяльна допомога Громади для СУСТА, ЦЕСУС-у і потребуючих студентів — ось в кількох словах перегляд однорічної діяльности. Не згадуючи при цьому виконання окремими членами УСГ цілого ряду робіт, які вимагали не лише охоти, зрозуміння, але неабияких зусиль. Громада за останній рік скріпилася організаційно і з неї виловилось цілий ряд дуже молодих членів, які з повною відданістю працюють для УСГ.

В часі дискусії багато уваги звернено на плачення членських вкладок, чим деякі члени, часом нехтують, а що є не менш важною справою, як і „великі" речі. Виконування саме дрібних справ, почуття співвідповідальности за свою організацію, дружня співпраця, студентська солідарність — ось прикмети, які повинні характеризувати доброго члена Громада. На жаль, не всі придержуються цих принципів, тому Загальні Збори мусіли довше ці справи дискутувати і приймати окремі рішення.

Цікавою була дискусія над емблемою Громади, яку прийняла уступаюча Управа у виді стилізованого смолоскипу за проєктом Юрія Котика і яку затвердили Загальні Збори.

Велика участь студентства Балтімору в Загальних Зборах була доказом його все більшого зацікавлення своєю Громадою та її працею.

До нової Управи УСГ — Балтімор обрано:

Осип Зінкевич — почесний голова, **Орест Ганас** — голова, **Юрій Котик і Оксана Пісецька** — заступники голови, **Ірка Траска** — секретар, **Богданна Борис** — допомоговий реф., **Христя Совган** — організаційний реф., **Тарас Хархаліс** — культурно - освітній реф., **Марійка Бендюк** — скарбник, **Михайло Пилипчук** — стипендійний реф. Контрольна Комісія: **д-р М. Ласійчук** — голова, **Богдан Максимюк і Надя Бендюк** члени, Товариський Суд: **Марійка Ніщук** — голова, **Марта Пісецька** — член.

Лос Анджелес, Каліф.

Св. Миколай на Заході Америки

В Лос Анджелесі, Каліф., майже все культурне життя українців зосереджене при Українськім Культурнім Осередку (Українська Централя). На видне місце виходить і „Рідна Школа" при Українській Централі під керівництвом доброї учительки пані Н. Березовської. Черговим виступом „Рідної Школи" було традиційне свято Миколая. Вправді міська заля в Еко парку й невелика і не заповнилася вщерть гостями, але та публіка, що прибула, мала дійсно насолоду з успіхів шкільної молоді.

В сценці св. Миколая Наталії Лисий, під наголовком „Хто не вірить в Миколая, чортика вітає", виступили діти „Рідної Школи": Лариса Ганкевич, Маруся Вибачинська, Оксана Брікнер, Леся Полотнянко, Роман Скробко і Марійка Михайлів. Треба признати, що на сцені діти почували себе свобідно, грали добре, костюми були відповідні. Деклямації виконали гарненько: Богдан Шумний „Молитву до св. Миколая" та Дарця Ганкевич „Миколай іде". В ролі Миколая виступив п. Шумний, а вдалим чортиком був студент Святослав Новицький. Наприкінці св. Миколай давав діточкам даруики, а чортик срібні різки.

Учителька „Рідної Школи" пані Н. Березовська задає собі багато труду в приготуванні дітей до таких виступів, але може тішитися і гарними успіхами.

Різдвяна ялинка

Чи є що краще і любіше на світі, як власні діти? Це ж бо найцінніший скарб, а як такий, то треба його берегти, як ока свого в голові. Отож „Рідна Школа" і бувало в старім краю і тепер на еміґрації має велетенське завдання у вихованні дітей, і щасливі ті батьки і учителі, які розуміють те завдання. Різдвяна ялинка в країні рож, в Лос Анджелесі, влаштована п. Березовською з дітьми „Рідної Школи", наглядно показала в неділю 12-го січня ц. р. в домівці Української Централі, (в приміщенні школи), яку велику ролю відіграє передача наших звичаїв і обичаїв, нашої традиції молодому поколінню.

Дитячий хор з 18-ти учасників проколядував „Бог Предвічний", „Небо і земля", „Нова радість стала" і щедрівку „Ой сивая тая зозуленька". Колядки переплітувано деклямаціями, як Шкрумеляковим „Гей Ісусик народився", де шість стрічок деклямувало шестеро дітей, а далі про „Зайчика сіренького і діда Мороза" та „Горять свічки". Наприкінці цілої імпрези діти вивели 4 гри, як „Будували ми раз міст" — і матеріялу не стало, то з одного боку урвали, а з другого надточували, або „Тихше ідеш, дальше будеш" і ще дві, все так гарно, все з такою великою охотою, що мило було дивитися.

Висвітлювали й фільм п. Гірки „Святвечірні звичаї в Бофало ЗДА", де чудово представлені святкові різдвяні звичаї.

Висвітлено ще й інший фільм про св. Миколая, що тут було організоване „Рідною Школою".

Чи може бути щось приємнішого для дітей, як на фільмі показати їм їх власний виступ? З таким фільмом варто піти по хатах і показати всім тим батькам, що не показують своїх дітей до „Рідної Школи", може сокрушилося б їхнє серце. Це заслуга нашого бизнесмена Брікнера, що зробив ту гарну кольорову фільму.

Чудова ялинка пишалася в куті залі, а під нею соломою крита шопка, яку змайстрував п. Гірка. Там представлена і стаєнка, де родився Ісус, і ялинка і все проче, снігом притрушене, в українському стилі.

Всіх дітей запрошено за стіл, де була й кутя і всякі „присмаки". За окремим столом засіли обидва грек.-кат. священики і „старша братія". Між старшими громадянами вшановано і стареньку пані, що недавно прибула сюди до своєї доньки, пані Тишовницької. Діти угощали на залі й своїх батьків, по старому прадідівському звичаю. Діти пішли зі збіркою і зібрали на школу 16 дол. Катехит школи о. Винницький дякував всім за участь у цім традиційнім празнику.

ПОКАЗОВА ЛЕКЦІЯ ПРОФ. К. АНТОНОВИЧ У ВІННІПЕҐУ

28-го грудня 1957 р. у приміщенні Українського Народного Дому в Вінніпеґу відбулася з нагоди закінчення першого семестру навчання показова лекція учнів і учениць Школи Малювання проф. К. Антонович. Три кляси учнів, вища, середня, й початкова, взяли участь у лекції й працювали під доглядом пані Антонович за окремими столами. Крім теперішніх малюнків і рисунків члени кляс виставили свої попередні праці так, що можна було познайомитися з дотеперішньою працею кожного. Участь брали учениці вищої кляси: Дарія Зельська, Леся Качор і Христина Навроцька; середньої кляси: Мирося Біраховська, Галя Арсенич, Оксанна Флюнт і Натуся Шкільник; з молодшої кляси: Інна й Ждан Рудницькі, а крім цього виставлені були праці Р. Онуфрічука, що через недугу не міг взяти участи в лекції, як і Ірустя Ващук). Лекцію відвідали батьки й матері учнів і невелика кількість громадян, зацікавлених працею школи. Ця перша показова лекція відбулася під протекторатом „Патронату Школи проф. К. Антонович" в складі пань О. Войценко, Качор, Залозецької і Навроцької.

● **Альжирські партизани** взяли в полон 4-х французьких вояків і перевезли їх на територію Тунісії. Прем'єр Франції Фелікс Ґаяр вислав до президента Тунії, Бурґуїби, свого цивільного секретаря і одного генерала з вимогою повернути цих французьких вояків і з погрозами за підтримку, що її Тунісія подає альжирським партизанам. Бурґуїба відмовився прийняти французького генерала, а прийняв лише амбасадора Франції. „Часи застрашування військовиками минулися, — заявив він, — „Я хочу згоди з Францією, але згоди з гідністю".

● **Королева Єлисавета II** застудилась, три дні лежала в ліжку і тепер за порадою лікарів не виходить з королівського палацу. Всі авдієнції у неї відкликано.

ФОНД „ВЕСЕЛКИ"

У цій рубриці друкуємо з признанням і подякою імена тих громадян, що прислали свою пожертву на фонд і передплату дитячого журналу „ВЕСЕЛКА".

СПИСОК Ч. 15.

	Передплата	Пожертва	Разом
І. Цісик, Озон Парк	9.00	3.00	
П. Савка, Ніксон	5.00	5.00	
В. Косеар, Вінніпеґ	4.00	6.00	
А. Феданко, Бінґгемтон	4.00	2.00	
Е. Смішкевич, Нюарк	4.00	2.00	
Я. М. Благий, Лонґ Айленд Сіті	4.00	2.00	
П. Гура, Бруклин	4.00	1.00	
Т. Тимінський, Ковтесвіл	4.00	1.00	
о. М. Федорович, Ембрідж	4.00	1.00	
А. Харамбура, Рачестер	4.00	1.00	
О. Кудрик, Йонкерс	4.00	1.00	
І. Сеник, Шикаґо	4.00	1.00	
М. Малюца, Джерзі Сіті	4.00	1.00	
І. Тарнавський, Пітсфілд	4.00	1.00	
прот. о. І. Чумак, Филаделфія	4.00	1.00	
І. Пініло, Шикаґо	3.00	2.00	
Р. Шерстюк, Шикаґо	2.00	1.00	
І. Струк, Бруклин	5.00		
Г. Матіяш, Нюарк	4.00		
Б. Зелінський, Балтімор	4.00		
О. Бойчук, Филаделфія	4.00		
К. Стасюк, Кентон	4.00		
Б. Тарапацький, Джерзі Сіті	4.00		
О. Сенюк, Дітройт	4.00		
Ю. Назаренко, Дітройт	4.00		
Д. Мушинський, Дітройт	4.00		
М. Ю. Гудь, Филаделфія	4.00		
М. Білан, Ню Йорк	4.00		
А. Базюк, Торонто	4.00		
В. Л. Скоцень, Торонто	4.00		
Р. Кищ, Филаделфія	4.00		
А. Богданів, Бруклин	4.00		
П. Кебало, Невінґтон	4.00		
В. Тарасенко, Шикаґо	4.00		
М. Юзефович, Шикаґо	2.00		
С. Орищин, Ракевуд	2.00		
Х. Качан, Торонто	2.00		
О. Гуменна, Джерзі Сіті	2.00		
С. Квасовська, Пасейк	2.00		
Д. Пилевич, Джерзі Сіті		10.00	
С. Яцків, Елизабет		5.00	
М. Мацях, Джерзі Сіті		4.00	
Н. Стефанів, Филаделфія		3.00	
М. Брик, Фенiксвіл		2.00	
А. Сметана, Вест Іслiп		2.00	
В. Фесолович, Калдвел		2.00	
Г. Савка, Пасейк		1.00	
А. Клименко, Рачестер		1.00	
Н. Угорчак, Ню Йорк		1.00	
Н. Янов, Дітройт		1.00	
М. Бойко, Шикаґо		1.00	
А. Залевська, Асторія		1.00	
А. Сороковський, Кліфтон		1.00	
І. Хомчак, Филаделфія		1.00	
М. Валовін, Фултон		1.00	
Разом	$ 150.00	$ 69.00	$ 219.00
Раніше проголошено	$ 1,882.90	$ 1,701.10	$ 3,584.00
Разом все . . .	$ 2,032.90	$ 1,770.10	$ 3,803.00

Платно політичне оголошення.

Коли Ви вважаєте себе політичним еміґрантом — амбасадором України, та знаєте про великий вклад Українського Народного Союзу в змаганнях за права України та українців, Ви напевно свідомі обов'язку бути членом цієї організації.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

„Сучасний стан інженерної геології у СССР і на Україні" — доповідь Л. А. Дражевської

23 листопада 1957 року в Ню Йорку відбулася наукова конференція Природознавчого Відділу УВАН в ЗДА, на якій Л. А. Дражевська зробила доповідь про сучасний стан інженерної геології в СССР і на Україні. Доповідачка сказала, що аналіза становища цієї галузі науки дозволяє зробити деякі узагальнення взагалі щодо стану науки в СССР.

Давши визначення інженерної геології, як галузі геології, що вивчає верхні шари земної кори в зв'язку з завданнями інженерного будівництва, Л. Дражевська коротко накреслила розвиток цієї науки, що народилася у 20-х роках цього сторіччя. За три десятиліття розвилися її різноманітні галузі, що дають теоретичні підвалини для врахування взаємодії споруд із ґрунтом, на якому вони виверщуються. Зокрема, доповідачка зазначила велику ролю проф. Степана Тимошенка в розвитку механіки ґрунтів. Як відомо, С. Тимошенко розробив методи застосування теорії еластичности до будівелької механіки. Ці ж методи застосовують у механіці ґрунтів, коли розраховують напруження в ґрунті під будовами.

Інженерна геологія найбільше розвивається в країнах, де йде інтенсивне будівництво. Свого часу великі досягнення дала Швайцарія — країна гідроелектрівень, Німеччина — країна промислового будівництва. Багато зроблено в ЗДА.

Тепер, у зв'язку з розвитком будівництва, йде інтенсивна праця в СССР. Доповідачка так сформулювала характерні риси науково-дослідчої роботи в галузі інженерної геології в СССР:

Науково-дослідча робота розвивається відповідно до вимог практики. Окремі будівництва ставлять певні питання. Відповідно до того підбирається тематика наукової роботи.

Проблеми вивчаються у широкому маштабі, зразу великою кількістю спеціялізованих науково-дослідчих установ по всьому СССР. Наприклад, нова проблема — переробка берегів новозбудованих водосховищ вивчається одночасно і на Дніпрельстані, і в Московському морі, і на Волзі. Все це за єдиним пляном, і робота координується. Широко застосовується координація роботи установ, підлеглих різним міністерствам. Уніфіковано увесь плян науково-дослідчої роботи всіх науково-дослідчих установ. Найвищим координаційним органом є Академія Наук СССР.

Л. Дражевська зазначила, що є коло двох десятків науково-дослідчих установ всесоюзного маштабу, які ведуть роботу в галузі інженерної геології, з них кілька установ виключно спеціялізованих у цій ділянці. На Україні жадної установи, що займається лише інженерною геологією, нема. Деякі інститути розроблюють окремі теми. Цілу низку дослідчих установ, розташованих на Україні, підпорядковано всесоюзним науково-дослідчим інститутам, або всесоюзним міністерствам. Академія Наук Української ССР праці цих інститутів не координує.

Далі доповідачка детальніше зупинилась на методах координації науково-дослідчої роботи, зокрема, на наукових конференціях. Протягом 1951-57 року відбулося щонайменше 20 конференцій всесоюзного значення, присвячених проблемам інженерної геології, в яких брало участь 200-400 учасників, бували представники 20-30 наукових установ. У конференції в справі інженерно-геологічного вивчення гірських порід, що відбулась в квітні 1957 року в Москві, взяло участь понад 2,000 людей, що репрезентували 450 установ. Доповідачка має дані про три конференції, що відбулися на Україні, з них остання, у Львові, в травні-червні 1957 року, мала всесоюзне значення. Л. Дражевська також розповіла про комітети, що координують працю в певних галузях науки, а також комітети сприяння окремим будівництвам.

В другій частині доповідачка дала короткий огляд наукової проблематики в галузі інженерної геології, згадавши, зокрема, про запровадження в лябораторну практику методів ізотопів, про запровадження в інженерну геологію методів геофізики, а в обробку матеріялів — методів математичної статистики. Останні роки помічається зміна у ставленні до західньої науки, зокрема, дедалі то більше в совєтській пресі з'являється рефератів праць американських, німецьких, англійських учених. Совєтські джерела гостро критикують концепції західніх учених, але в той же час у підручниках широко застосовують викладання методів, розроблених в Америці та в інших країнах.

Після доповіді відбулась дискусія.

Проф. М. Єфремов, який свого часі працював у галузі інженерної геології, розповів про ролю українських вчених у розвитку цієї науки. Зокрема, він висвітлив діяльність П. Чирвинського, що був піонером інженерно-геологічних дослідів на Північному Кавказі, на Приозів'ї і Чорномор'ї. Під його керівництвом відбувались дослідження в 20-х роках. Він же був одним з організаторів відділу інженерної геології в Донському Політехнічному Інституті в Новочеркаську. Проф. О. Корнільєт, теж фахівець з інженерної геології, нагадав, що велика кількість матеріялів з інженерної геології СССР є „засекречена" і не публікується. Тільки незначну кількість публікацій можна знайти закордоном. Зокрема за кордон випускають дуже мало українських наукових видань. Інженер-будівельник М. Нешта розповідав факти з свого досвіду будівництва на лесових ґрунтах, які напочатку 30-х років ще не були достатньо вивчені і через не часом на будівництвах траплялися катастрофи. Наприклад, в 1931 році ломни Дніпрельстану просіли на 1 метр, залізниці вибули з ладу.

Проф. Чапленко сказав, що з матеріялів видно, що в даній галузі науки відбувається така ж централізація і такий же тиск, як і в усіх галузях науки й культури. Зокрема, видно, що на Україні неможливий жадний незалежний розвиток, все централізовано й підпорядковано. Проф. М. Ветухів завважив, що цікаво було б проаналізувати стан інших галузей науки в СССР.

Проф. О. Архімович, голова Природописного Відділу, підкреслив важливість доповідей на теми, пов'язані з сучасним станом науки.

Н. Н.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 19-ти мільйонового майна організації!

УРОЧИСТІСТЬ ПЕРЕДАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРАПОРІВ ПОСАДНИКАМ „ТРЬОХ МІСТ"

В суботу дня 11-го січня відбулася в Українській Централі в Джансон Ситі, Н. П. урочистість передання українських національних прапорів посадникам міст Ендикатт, Бінґемтон і Джансон Ситі. На фото (від ліва): посадник Ендикатту Е. Реймонд Лі, і панна Анна Марія Слаттері з Джансон Ситі, посадник Бінґемтону Джан Дж. Бирнс і п-на Марія Притула з Бінґемтону і посадник Джансон Ситі Вільям Ф. Отт і п-на Марія Анна Руцька з цього ж міста.

Над свіжою могилою бл. п. Марії Віри Мурій

23-го листопада 1957 р. Бостонська Громада відпровадила на вічний спочинок бл. п. М. В. Мурій. Покійна народилася, виросла і покінчила середню школу в Тернополі. В умовинах тодішнього польського режиму не шукала праці в займанців. Вона стала на працю для рідного народу в ділянці дошкільного виховання й навчання, вписалася до плянової організації і була членом Союзу Українок. Увесь свій вільний час віддала на працю для рідного народу. — У роках другої світової війни покінчила у Львові вищий курс для інструкторок дошкілля. Тереном її праці були повіти: тернопільський, зборівський, збаражський і скалатський.

Перед приходом до Тернополя вдруге большевицької армії покійна зі старенькою матір'ю та сестрами покинула родинну хату та пішла на скитання в чужину. Затрималася в Австрії, де перебула аж до 1951 року. В тому часі організувала і працювала в таборових дитячих садках і Пласті.

Прибувши до ЗДА, вона поселилася в Кембріджі, Масс.

Після влаштування на новому місці поселення покійна станула до праці в пластовій організації та школі українознавства в Бостоні. Працювала залюбки серед новачок і новаків та кожного року готовила з ними сценічні вистави на Ялинку, День Матері, закінчення шкільного року, Свят-Миколаївський вечір і інші. Брала теж участь у програмі загально - національних свят та роковин.

Наша громада довго пам'ятатиме віддану працю Покійної над переведенням пластових та шкільних імпрез, яким вона віддавала все своє знання і довголітній досвід. Рік тому покійна пережила ще один удар долі, а саме смерть матері.

Похоронних обрядів довершили три священики: парох о. Козоріз В., о. Том Г., і о. Стасюк. Парох о. Козоріз і о. Стасюк виголосили прощальні проповіді після Служби Божої, в яких підкреслили примірне християнське життя Покійної та її працю на громадському полі. Тіло її поховано біля матері на цвинтарі св. Михайла, Меттепен, Масс.

Над могилою попрощав покійну управитель школи М. Кисіль, а новачки і новаки під проводом пластового сеньйора Якова Шеґрина віддали останній салют.

Найближчі друзі і приятелі попрощали Покійну стрілецькою піснею — „Видиш, брате, мій!"

М. К.

Недостача праці змушує порторіканців виїздити до ЗДА

Сан Хуан, Порто Ріко. — Губернатор Порто Ріко Луїз Муноз Марін відкрив конференцію нюйоркських і порторіканських представників, яка має тривати цілий тиждень і займається справою тих порторіканців, які мусять залишати острів і приїздити до ЗДА, головним чином до Ню Йорку. Губернатор Марін сказав, що справа порторіканської імміґрації до Ню Йорку буде так довго актуальна, поки на острові буде безробіття. Він сказав, що існує надія, що надійде час, коли порторіканці не мусітимуть шукати праці аж на континенті. Представник нюйоркського посадника Роберта Ваґнера Стенлі Ловелл заявив, що на цій конференції не треба говорити про те, чому порторіканці еміґрують, тільки про те, як допомогти тим, які вже живуть в Ню Йорку. В цій конференції братиме участь і посадник Ваґнер та представники 14-ох аґенцій із Ню Йорку.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, БО ВІН ДАЄ ВАМ ДЕШЕВІ ТА ВИГІДНІ РІЗНОРОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЯ І РІВНОЧАСНО Є ОБОРОНЦЕМ УКРАЇНСЬКОЇ СПРАВИ В АМЕРИЦІ! УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ ПОВАЖАЮТЬ І АМЕРИКАНЦІ НЕ ТІЛЬКИ ЗАВДЯКИ ЙОГО 70 ТИСЯЧАМ ЧЛЕНСТВА І 17-ТИ МІЛЬЙОННОГО МАЙНА, АЛЕ І ЗА ЙОГО ГІДНУ, ВИСОКОПАТРІОТИЧНУ ПОСТАВУ В ОБОРОНІ СВОБОДИ І ДЕМОКРАТІЇ.

РОЗШУКИ

ПОШУКУЮ Петра Лозюка із села Яворів, повіт Турка над Стриєм. Маю відомість із його села. Прошу писати до Nicholas Kanazewich, 55 Virginia Ave., Johnson City, N. Y.

ОЛЕНУ ФЕДАСЮК, дочку Лукина із с. Ракі́вчик пов. Коломия, вивезену німцями на роботу, шукає сестра Анка зам. Зенюк. Писати на адресу: Mrs. Anna Zenyuk, P. O. Box 195, Wodbine, N. J.

ПОШУКУЮ сестру Марію уроджену Гриньків з села Новиця, пов. Калуш, яка приїхала зі мною до Америки в 1914 році. Її замужне прізвище: Іванчук або Хвищук. Мала 5-ох братів і дві сестри. Була вістка, що останньо перебувала в New Haven, Conn. Хто знає про її адресу або вістку про ню проситься слати до: Julian Hrynkiw, 8906 Grandville, Detroit 28, Mich.

ЗМІНА АДРЕСИ!

Ще раз пригадуємо нашим передплатникам, що змінюють місце свого побуту, щоб одночасно з повідомленням про зміну адреси обов'язково присилали поштовими марками 10¢ за виготовлення нової адресової кліші, а члени УНСоюзу ще й число свого Відділу.

Адміністрація „Свободи"

Посмертні Згадки

НИКОЛА ЯРЕМЧАК, член Т-ва „Зап. Січ", Відд. 155, в Перт Амбой, Н. Дж., помер по довшій недузі, 26-го грудня 1957 р., маючи 68 р. Походив з с. Малковичі, пов. Перемишль, Зах. Україна. До Т-ва і УНСоюзу вступив 1915 р. Покійний був добрим членом і щирим жертводавцем. Полишив у глибокому смутку дружину Марту, 3 синів: Івана, Йосифа і Стефана, одну доньку Гелену, зам. Бойко. Похорон відбувся 30-го грудня, з пох. заведення до греко кат. церкви Преч. Діви Марії Непорочного Зачаття, при участі Кревних, Знайомих і Членів Т-ва. Тлінні Останки поховано на греко кат. цвинтарі в Перт Амбої. — В. Й. П!

М. Чумер, секр.

СТЕФАН САВКА, довголітній член Т-ва „Вільна Україна", Відд. 200 УНСоюзу в Озон Парк, Н. Й., упокоївся в Бозі, по кількалітній недузі, 6-го січня 1958 р. Покійний народ. в с. Помонята, пов. Рогатин, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Марію, двох синів: Миколу і Івана, невістку Юлію, одного брата Микиту, братову Катерину, та велику ближчу і дальшу Родину. Похорон відбувся 10-го січня, з пох. заведення, при участі Родини, Знайомих і Членів Т-ва, до укр. кат. церкви св. Володимира, Гемпстед, а опісля на цвинтар св. Івана, Меспед, Н. Дж. — В. Й. П!

В. Ворґуль, секр.

ТАРЗАН, ч. 3998. Переможені кількістю

Вони обережно йшли вперед напівзруйнованими сходами до масивних дерев'яних дверей.

Тарзан з напруженням став натискати, аж поки вони з скрипінням завіс не відкрилися . . .

Всередині була темрява. Аж раптом волокаті руки обхопили людей з усіх боків!

ПРЕЗИДЕНТ ПЕРЕДБАЧАЄ СКОРИЙ КІНЕЦЬ ЕКОНОМІЧНОЇ ЗАТРИМКИ

ПЕРЕСТЕРІГАЄ ПЕРЕД НЕВИПРАВДАНИМ ПІДВИЩУВАННЯМ ЗАРОБІТНИХ ПЛАТЕНЬ І ЦІН

Вашингтон. — У своєму щорічному Економічному Рапорті до Конгресу президент Айзенгавер висловив глибоке переконання, що існуючий деякий занепад у крайовій продукції і торгівлі вже не буде довго тривати і що дальший зріст економіки буде йти безперервно вгору. Водночас із цим, през. Айзенгавер звернувся до світу підприємців і світу праці з пересторогою перед невиправданим підвищуванням заробітних платень і цін на продукти щоденного вжитку, підкреслюючи, що такі тенденції в ділянці платень і цін можуть стати загрозливими для можливостей покращання господарської ситуації, що його він сподівається вже на протязі цього року. Аналіза господарської ситуації у переданому ним Конґресові рапорті, зроблена на підставі даних та оцінки президентської ради економічних дорадників, базується головним чином на запляннованому і вже здійснюваному посиленню воєнно-важливої продукції, як теж на більшому будівельному русі та, інвестиціях стейтових урядів і місцевих правлінь. Головною причиною існуючої економічної затримки, зокрема деякого упадку продукції, зменшення стану затруднення й особистих прибутків вважає Президент передусім вичерпування підприємцями і купцями існуючих запасів випродукованих товарів, а не зменшення попиту споживачів й урядових та закордонних замовлень. На думку Президента економічна затримка повинна закінчитися в другому або найдалі в третьому чвертьріччі цього року. Поправа ситуації може прийти теж і багато скорше, вже в першому чвертьріччі, але це буде залежати від припинення випродування в першу чергу

Президент Д. Д. Айзенгавер

існуючих запасів індустрійних продуктів. Водночас із цим през. Айзенгавер висловив сподівання на можливість зміни грошової політики, здійснюваної Федеральною Радою Резерв, яка є незалежною від уряду установою в напрямку полегшання в одержуванні кредитів. Найважчою проблемою є тенденції світу праці добиватися підвищення заробітних платень, що на думку провідників робітничих спілок мало б бути найуспішнішим засобом у боротьбі з інфляцією, а за поглядом офіційних кіл є однією з головних причин економічної затримки. Причиняється до її поглиблення теж невиправданий зріст цін, здійснюваний підприємцями. Існуюча економічна затримка не є ще дуже дошкульною, бо — як стверджено в рапорті — при упадку продукції на 6 процент стан затруднення впав тільки на 2 процент й особисті прибутки тільки на один процент.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В ШИКАҐО ВІДЗНАЧИЛА ОБ'ЄДНАНО 40-РІЧЧЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ІМПОЗАНТНОЮ АКАДЕМІЄЮ

Шикаґо. — Українська громада міста Шикаґо відзначила 40-ві роковини проголошення Соборности Української Народної Республіки і 39-і роковини Соборности Української Держави масовою участю в Ювілейній Академії, влаштованій в неділю 19 січня заходами об'єднаних українських провідних організацій міста Шикаґо, Ліґи Американців Українського Походження й Об'єднання Українсько-Американських Громадських Організацій. Відбулася ця Академія у великій залі Авдиторії Шопена, що її виповнили українці й гості по береги. З американських видатних гостей промовляв при відкритті Академії конґресмен О'Гера, член комісії закордонних справ Палати Репрезентантів ЗДА. У своїй промові він заявив, що відколи його призначено членом цієї комісії, він пізнав і зрозумів ту велику ролю і значення, що її має Україна для Совєтського Союзу. З українською промовою виступив під час Академії президент Наукового Товариства ім. Шевченка і професор Маркетського Університету Роман Смаль-Стоцький, який ствердивши, що за 40 років українці повинні були осягнути багато більше, як осягнули, закликав українську громаду зосереджувати свої сили і змагання в УККА, працюючи із державами вільного світу для справи визволення України й інших поневолених Москвою націй. Кульмінаційною точкою програми був виступ канадійського міністра праці Михайла Стара, який у своїй промові, вказав на ті великі можливості, що їх має українська молодь і в ЗДА і в Канаді в праці і в змаганнях для добра української справи і в координації своїх змагань з політикою обидвох держав. Від того, яких позицій діб'ється ця молодь, залежатиме дальший розвиток і праця й УККА і КУК. Після промови мін. Стара присутні пані вітали дру-

Міністер Михайло Стар

жину міністра оваційно рясними оплесками і квітами.

Відкрили Академію короткими промовами інж. С. Куропась — українською мовою та п. Ф. Васильовський — англійською. Після їх відкриття п. Олекс. Заброський відчитав проклямації губернатора стейту Іллиной В. Г. Стреттона та посадника міста Шикаґо Р. Й. Дейлі про проголошення дня 19 січня Українським Днем. У мистецькій частині програми взяли участь: духова оркестра Осередку СУМА Шикаґо-Північ під управою проф. Барабаша, що відіграла американський, канадійських та український гимни, і потому низку українських пісень, чоловічий хор „Сурма" під керівництвом проф. О. Плешкевича та оперні солісти — пані Зоя Мельниченко (сопрано) і п. Олександер Мельниченко (баритон) з Міннеаполіс.

В бенкеті, відбутім після Академії, взяло участь понад 150 гостей, в тому мін. Стар та проф. Смаль-Стоцький. Запрошений із промовою на цей бенкет голова ВО УНР Микола Лівицький не зміг прибути. Проводив бенкетом п. І. Дужанський.

Ачесон критикує республіканців за „кризу в ділянці озброєння"

Вашингтон. — Державний секретар за президентури Гаррі С. Трумана Дін Ачесон відбув після засідання Дорадчого Демократичного Комітету пресову конференцію, на якій гостро критикував республіканський уряд президента Айзенгавера за те, що замість „діл часто дає самі тільки слова" і веде країну до поважної кризи. Ачесон сказав, що Президент багато обіцяв в своєму зверненні про Стан Унії, але в цьому бюджетовому зверненні не бачимо тих діл, які оправдували б слова Айзенгавера. Ачесон не вдоволений із суми 45,000,000,000 долярів, яку Президент призначив на оборону країни, бо вона, на його думку, не є вистачальна. Але Ачесон погоджується з урядом в справі конференції „на вершинах", яку проєктує Москва, бо ця конференція не дасть жадного чуда. В Москві є наш амбасадор, і московський уряд може йому кожної хвилі сказати, чого він бажає. Минулого тижня Ачесон заявив був, що Демократична партія не відповідає за промови колишнього амбасадора Джорджа Кеннана.

Бюро погоди передбачає дальший холод в східній половині ЗДА

Вашингтон. — Бюро погоди департаменту торгівлі передбачає, що в східній половині ЗДА кінець січня і початок лютого будуть понад норму холодні, а в західній половині стейтів температура буде тепліша від нормальної. В стейтах Нової Англії буде нормальна температура, а в стейтах над Мехіканською затокою нижче нормальної. В тому самому часі у всіх східніх і південних надбережних стейтах будуть атмосферичні опади більші від нормальних, а в більшості центральних, північних і західніх стейтів буде менше атмосферичних опадів ніж звичайно буває в тому часі.

В АМЕРИЦІ

● **Посадник Ню Йорку** Роберт Ваґнер звернувся з закликом до 5-х найбільших автомобільних фірм Америки, щоб вони почали продукувати авта — коротші і вужчі, як до цього часу. Ваґнер є головою тристейтової комісії — Ню Йорку, Ню Джерзі й Коннектикату — яка обмірковує різні спільні проблеми, м. і. автомобільного руху, паркування, безпеки на шляхах і т. п. Теперішні американські авта забирають забагато місця на вулицях і вимагають більших коштів при будові гаражів та публічних місць паркування.

● **Д-р Г. С. Воттерс,** що працювала як лікарка - місіонарка в Ліберії (Африка), вернувшись звідтіль, оповідала на зібранні в методистській церкві Ню Йорку про свої переживання і нарікала на труднощі, що їх мають в Африці американські місіонарі: мулинське населення все це у великій мірі з недовір'ям ставиться до лікарів і воліє знахурів із їхніми танцями та різними штучками.

● **У Тульзі,** в стейті Оклагома, вночі з останньої неділі на понеділок вибухла бомба перед домом, до якого два місяці тому спровадилась муринська родина. Крім вибитих шиб, ніякої іншої шкоди не було. Поліція дістала анонімне повідомлення, що таких актів буде „більше".

● **Недалеко Ню Орлінсу** знайдено частини військового літака, мабуть, того винищувача підводних човнів, який зник під час вправ над Мехіканською затокою. Про долю чотирьох членів залоги, нічого невідомо.

● **Об'єднаний Муринський Університетський Фонд** у ЗДА зібрав минулого року на свої цілі — стипендії муринам - студентам та фундування відповідних катедр — близько 2,000,000 долярів. Приблизно таку саму суму зібрано й у двох попередніх роках. Цей фонд охоплює своєю діяльністю 31 високу школу в ЗДА — всі, за винятком одної в Пенсилвенії — у південних стейтах.

● **Недалеко Вест Ніюбері** в стейті Массачусетс на фармі Оґлетора вибухла пожежа, в якій згинуло 16 расових перегонових коней з т. зв. кляси Морґана. Ця порода коней дістала назву від свого славного предка „Джастіна Морґана", який півтораста років тому був відомий в цілій Америці своїми осягами на кінних виставках і перегонах. У пожежі врятувались тільки чотири „Морґани". Власник стайні якраз в той час був в Ню Орлінсі, де дістав нагороду за одного коня, експонованого на виставці.

ГУБЕРНАТОР МЕРИЛЕНДУ І ПОСАДНИК БАЛТИМОРУ ПРОГОЛОСИЛИ „УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ"

Балтимор, Мд. — Разом з усією Американською Українською достойно вшанує 40-ві роковини проголошення української державної Незалежности українська громада в Балтиморі, Мд. День 22 січня губернатор Т. Р. МкКелдін проголосив Українським Днем в Мериленді, а посадник Балтимору Українським Днем в місті. Також посадник дав доручення вивісити 22 січня український прапор на ратуші цього мільйонового міста побіч американського державного прапора. Громада вшанує велику річницю Святочною Академією в неділю 26 січня. На академії приобіцяли виступити з привітами сенатор Ґлен Бел, конґресмен Едвард Ґармац і посадник Балтимору Тома Д'Алесандро. Святочну промову виголосить був. член Української Центральної Ради інж. Василь Потішко. Організацією свята і заходами перед урядовими чинниками займається Громадський Комітет Організацій під протекторатом місцевого Відділу Українського Конґресового Комітету Америки.

Джансон пропонує, щоб Конґрес перебрав ініціятиву в продукції ракет

Вашинґтон. — Провідник демократичної більшости в Сенаті голова Сенатської Підкомісії Готовости сенатор Линдон Б. Джансон заявив на цій підкомісії, що Конґрес повинен взяти ініціятиву в розбудові летунства і керованих ракет, тому, що „виконна частина уряду досі не запропонувала жадного збільшення" в цій ділянці. Цю заяву склав сенатор Джансон ще минулого четверга 16-го січня, але її опублікували після цензури аж 20-го січня. Підкомісія цікавилася також програмою підводних човнів і керованих ракет, яку здійснює фльота.

Ніксон: Америка сильніша від всіх ворогів

Ню Йорк. — Віце-президент Ричард М. Ніксон промовляв на республіканському прийнятті в готелі Шератон-Астор до 1,100 учасників і заявив, що немає найменшої причини до песимізму, бо ця країна є „сильніша від всіх можливих її ворогів". Віце-президент закликав американців, щоб мали довір'я до президента Айзенгавера, який дбає про безпеку ЗДА. Він апелював до республіканців, щоб „перестали бути дефетистами" в справі виборів, які мають відбутися в листопаді цього року. Виступаючи проти тих, які твердять, що видатки на оборону є надто малі, Ніксон заявив, що про висоту цих видатків рішав Президент, його кабінет і Крайова Рада Безпеки, і тому треба мати довір'я до рішень Президента. Віце-президент гостро виступив проти тих своїх партійних колеґ, які не вірять в партійну перемогу під час виборів цієї осени. „Жадна партія в історії нашої країни, казав Ніксон, не йшла до виборів із кращими осягами, як наша партія піде до виборчих урн в листопаді цього року." Віце-президент представив президента Айзенгавера, який промовляв на телевізії із Шикаґа з подібного республіканського прийняття.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **В „Медізон Сквер Ґарден" у Ню Йорку** відбувається тепер всеамериканська виставка картин та скульптури п. н. „Мистецтво ЗДА". Виставка на дуже високому рівні, має коло 1,500 експонатів. В ній беруть участь три українські мистці — Юрій Соловій, Любослав Гуцуляк і Володимир Бачинський. Виставка відкрита щодня, від год. 11 ранку до 11-ої вечора, до 26-го січня ц. р.

● **Петра Шлапака,** головного підсудного у процесі, який відбувся восени м. р. в Юґославії засуджено на 8 років тюрми.

● **Сестри Василіянки у Варшаві** відкрили при вул. Оґродовій ч. 3. новіціят для українських дівчат під проводом Матері Маркіяни Войнаровської.

● **Провінціяльна Екзекутива Комітету Українців Канади** в Торонті влаштовує репрезентаційний баль у честь міністра Михайла Стара в суботу, 8 лютого 1958, в год. 7-ій вечора в Готелі Лорд Симко. Про цій нагоді представники українських національних і церковних організацій зложать свої побажання для першого українця, що став міністром федерального канадійського уряду.

● **„Радянська Україна"** (3-го грудня мин. року) повідомила про смерть Григорія Корчевого — „уповноваженого Ради в справах руської православної церкви при Раді міністрів УССР". Там же подано короткі біографічні дані Г. Корчевого: син селянина - бідняка (пролетарське походження!), в 1921 р. вступив до компартії, з 1920 до 1946 р. перебував у совєтській армії; після демобілізації з армії працював на відповідальній партійній роботі; від 1950 р. — перейшов на роботу „по церковній лінії". Совєтський уряд сказано в повідомленні — „високо оцінив заслуги Г. Корчевого, нагородивши його орденом червоного прапора і орденом червоної зірки". Отакий був „уповноважений в справах руської церкви"!

Індонезія і Японія підписали мировий договір

Якарта. — Між Японією і Індонезією підписано мировий договір, який закінчує ненормальний стан, існуючий між тими країнами від останньої війни. Японія окупувала була так звану Голляндську Індію, зліквідувавши тоді раз на все тамошню голляндську кольоніяльну владу, бо безпосередньо після закінчення воєнних днів індонезійці — за згодою Голляндії — проголосили свою державну незалежність. У підписаному мировому договорі Японія признала Індонезії відшкодування за шкоди, спричинені під час воєнної окупації, $223,000,000, що їх зобов'язалась заплатити протягом найближчих 12-х років. Вона погодилась теж скреслити довг Індонезії супроти Японії, який зріс за останнє 8-річчя за отримані з Японії товари, як теж дати Індонезії економічну допомогу у висоті $400 мільйонів, у формі позичок та інвестицій в новотворені промислові заклади. Для урочистого підписання того договору прилетів до Якарти японський міністер закордонних справ Фухіяма, який подорозі у Сінґапурі стрінувся на довшу нараду з англійським прем'єром Мекмілленом, який саме тоді був у дорозі до Австралії. Індонезійський міністер закордонних справ Субандріо прилетів з Београду, куди товаришив президентові Сукарно. Цей останній ще залишився гостем у Тіта.

Юґославія і Франція спорять за транспорт сконфіскованої зброї

Париж. — Між Францією і Юґославією відбулась виміна гнівних нот у справі транспорту зброї, що її французи відкрили на юґославському кораблі „Словенія" недалеко північно-африканського порту Оран та сконфіскували, як зброю, призначену нібито для альжирських партизанів. Юґославія стоїть на принциповому становищі, що Франція не мала права до ревізії на її кораблі на відкритому морі. Вона твердить, що юґославський корабель прийняв був транспорт скринь з Чехословаччини, призначених для Ємену, пустинної країни на Арабському півострові. Французи вказують на те, що шлях до Ємену з дальматійського порту не веде через Казабляику і що адресу Ємену подано тільки для замилення очей. Французи переконані, що юґославські власті дуже добре знали, що ця зброя з Чехословаччини призначена для альжирських повстанців. Юґославія домагається звороту сконфіскованих скринь. Сконфіскований транспорт охоплює 7,000 пістоль, скоростріли, базуки, 81 мм гарматки і понад 2 мільйони набоїв. Марокко заявило, що воно ніякої зброї не замовляло і про ніякий транспорт зброї, який мав бути вивантажений в Казаблянці, не знало.

Совєти звільнили 21 німецьких учених

Москва. — Совєтський уряд повідомив західньо - німецький уряд, що він звільнив 21 німецьких учених і техніків які висловили бажання переїхати до Західньої Німеччини. Всі вони разом із 33 членами своїх родин переїдуть до Німеччини в найближчому місяці. Вони належали до тих німців, що їх большевики насильно вивезли були з Німеччини і примусили працювати для совєтського збросння. Всі вони жили й працювали у повному відокремленні в Сухумі над Чорним морем протягом останніх тринадцятьох років. Коли канцлер Аденауер був у 1955 році в Москві, то він домагався, щоб звільнити всіх німецьких учених та інших німців, що їх насильно перевезено з кінцем війни до СССР. Большевики відповіли тоді, що німецькі вчені „добровільно" підписали умову праці спершу на 5 років та потім продовжили її на дальших 5 років. Теперішнє звільнення цих учених прийшло цілком несподівано. За західніми коментарями, Москва, мабуть, хотіла заманіфестувати цим жестом свою „добру волю" супроти німців. Це перший випадок, що совєтський уряд признав право західньо - німецького уряду вспоминатися за німцями, що їх большевики захопили у Східній Прусії й над Балтійським морем, де м. і. знаходились німецькі лябораторії, в яких винайдено ракети Ф 1 і Ф 2 і де працьовано над винайденням атомової бомби. Знайдені там пляни большевики використали для ракети, якою вистрелено спутніка.

Німеччина деклярує Москві готовість до концесій

Берлін. — Західньо-німецький міністер закордонних справ Гайнріх фон Брентано виголосив політичну промову на з'їзді Християнсько-Демократичної партії у західній частині Берліну, признавши що західньо-німецький уряд є приготований на концесії, що їх прийдеться зробити Совєтам за ціну з'єдинення німецьких земель. Брентано натякнув, що ці концесії можуть стосуватись також ділянки озброєння і політичної організації Середньої Европи, яка давала б Москві ґарантію проти відродження німецького агресивного імперіялізму. Однак водночас Брентано рішуче відкинув концепцію федерації між „двома Німеччинами", ствердивши, що проти тієї концепції є весь німецький нарід без уваги на політичні партії, — за винятком одних тільки комуністів. Брентано висловлював здивування, чому саме московські большевики так лякаються з'єдиненої демократичної Німеччини. „З'єдинення у волі" Брентано назвав першою і головною ціллю сучасної політики Німецької Федеративної Республіки.

Йорданія вертається до нормальних часів

Амман. — Прозахідній режим короля Йорданії Гуссейна настільки устабілізувався, що йорданський уряд відкликав у минулу неділю більшість розпорядків, проголошених в квітні минулого року під час змови проти нього, затіяної проєгипетськими і просовєтськими старшинами та політиками. Зокрема відкликано існуючу від того часу по більших йорданських містах поліційну годину та заборону для колового руху в північній частині Йорданії після сумерку. Міністерство внутрішніх справ відкликало також всі обмеження, заведені для виїзду з Йорданії за кордон. За останніх десять місяців відносини в Йорданії поправилися тому, що вона зуміла запевнити собі підтримку не тільки від сусіднього прозахідного Ливану, але й від Савді Арабії, а водночас король Гуссейн закріпив приятельські зв'язки з своїм кузином, королем Іраку Фейсалем та з іранським шахом Різою Палеві. Економічно Йорданія втримується завдяки щорічній субвенції від З'єдинених Держав.

● **Нюйоркський кардинал Спелман,** у поворотній дорозі з Далекого Сходу, відвідав американських вояків у Західній Німеччині.

44 АМЕРИКАНСЬКІ СЛОВА У ВІДПОВІДЬ НА 10,000 СЛІВ МОСКВИ

Вашингтон. — През. Айзенгавер відповів на останню ноту совєтського прем'єра Булґаніна з 8 січня ц. р. в понеділок 20 ц. м. буквально трьома короткими реченнями. Нота Булґаніна мала 19 сторінок друку і охоплювала — за твердженням журналістів — 10,000 слів, а відповідь Президента мала докладно 44 слова і звучала так: „Я одержав Вашого листа з 8 січня ц. р. Думаю, що я зайнявся основними справами, що їх він заторкнув, у своєму листі з 12 січня. Якщо дальші студії над Вашим листом вказали б, що доцільно дати додаткову відповідь, то я з Вами скомунікуюсь". Остання нота-лист Булґаніна прийшла не вижидавши відповіді на попередню ноту з 10 грудня мин. року і тому, за загальним твердженням, мала на цілі внести лише заколот та служити виключно пропаґандивним большевицьким цілям. У цій своїй другій ноті Булґанін повторив усі давні совєтські пропозиції, головно щодо скликання конференції „на вершинах", при чому він тим разом запропонував, щоб така конференція охопила прем'єрів всіх держав бльоку НАТО, комуністичного Варшавського пакту та ще й шістьох невтральних держав. Над повною нездатністю такої величезної конференції голів урядів радити ділово над різними конкретними справами, що вимагають дбайливої підготови, Булґанін зовсім не призадумувався, маючи на цілі не практичну користь для світового миру, а нагоду для пропаґандивного крику і дальше погіршення відносин внаслідку неминучої невдачі такого великого збіговища. Президент Айзенгавер у своїй відповіді з 12 січня погодився у принципі на нову конференцію „на вершинах", але тільки після такої докладної попередньої її підготови, яка заґарантувала б успішне полагодження цілої низки конкретних справ та переведення в діло прийнятих на тій конференції постанов. Президент пригадав, що на останній конференції „на вершинах" Хрущов і Булґанін погодилися на принцип, що Німеччину треба з'єдинити на плятформі вільних виборів, та зараз потім змінили своє становище і до цього часу нічого в цій справі не зробили. Теперішня відповідь Президента Булґанінові у трьох реченнях вказує, що західні держави не дадуть втягнути себе у забаву з безконечними довжелезними нотами, — стверджують перші відгуки на Президентову відповідь Булґанінові

У Болгарії заведено строгу цензуру письменства

Софія. — Проголошена в листопаді минулого року цензура літературних творів у Болгарії тепер видає свої плоди — повідомляють закордонні обсерватори болгарського життя. Партійні посіпаки дбайливо збірали весь час від смерти Сталіна докази „контрреволюційних течій" серед болгарських письменників та взагалі інтелектуальних діячів і тепер проголосили довгий їх список, який насправді означає заповідь репресій проти них. У Болгарії, в якій раніше були сильні русофільські настрої (у Софії стояв пам'ятник царя Олександра II, як „ царя-визвольника"), найголовніше проявилась реакція проти сталінських порядків, яка використала 20-ий з'їзд компартії СССР з його розвінчувальною кампанією проти Сталіна. Відсунення від влади „болгарського Сталіна", Вулка Червенкова, болгарські письменники зрозуміли, як відкриття воріт свобідній думці і в болгарській літературі появилось більше „бунтарських" творів, ніж в будь-якій іншій сателітній країні. Між іншим, деякі з них осуджували Москву за здавлення мадярського повстання. Тепер всіх тих письменників притягають до відповідальности. Між іншим, відповідатимуть Тодор Ґенов за п'єсу „Страх", редактор журналу, що її надрукував і критик, що її прихильно оцінив. Гостро атакують письменника Еміля Манова за його повість „Недійсна подія", герой якої, комуністичний партієць, змальольований, як пияк-деґенерат. Між письменницьким та комуністичним партійним світами в Болгарії настане повна прірва — твердять закордонні кореспонденти в Софії. Надалі ні одна книжка, ні один вірш, оповідання чи п'єса не можуть появитись без дозволу від партійного цензора.

На Формозі Чіянґ Кай-шек дістав вотум довір'я від народу

Тайпег, Формоза. — На острові Формоза (Тайван) відбулися в минулу неділю вибори, які були тому політично цікаві й важливі, що не тільки китайські комуністи від років заперечують націоналістичній партії Куомінтанґ і її лідерові марш. Чіянґ Кай-шекові право репрезентувати китайський нарід, але й з-посеред націоналістів підносились голоси з поважною критикою режиму Чіянґ Кай-шека. Вибори велись за обсадження 1,025 мандатів місцевого самоуправління в шістьох міських і 15-ти повітових радах. 149 кандидатів змагалися за вибір до 77-членної міської ради в столиці Формози Тайпеґу, при чому 79 кандидатів були членами Куомінтанґу. Двадцять кандидатів застереглись, що вони не хочуть підтримки цієї партії і вели свою виборчу агітацію, як незалежні. На кругло 10 мільйонів мешканців цього острова — до виборчих урн прийшло коло 60% з-посеред 4,500,000 управнених до голосування. Назагал було слабе зацікавлення виборами, до чого в самому виборчому дні причинився і сильний мороз. Члени Куомінтанґу осягнули загальну перемогу. Новообрані члени місцевої самоуправи на Формозі почнуть урядувати від 21-го лютого ц. р. на наступних три роки. За дотеперішнім підрахунком обрано вже коло 700 членів партії Куомінтаґу.

У СВІТІ

● **Комуно-китайська преса** почала кампанію проти „націоналістичної небезпеки", що загрожує від мусульман - монголів, корейців та інших національних меншин у Китаї. Офіційний китайський комунікат закликає всіх тих не-китайців пам'ятати, що Китай — це одностайна національна держава, де будь-які федеративні концепції гостро заборонені. Китайські комуністи таврують цей рух, як контрреволюційний.

● **Список мадярських свідків,** які зізнавали перед слідчою комісією Об'єднаних Націй про хід і наслідки революції на Мадярщині, має бути спалений, щоб оминути всякої небезпеки, що може попасти в невідповідні руки. Так вирішили три діячі, покликані генеральним секретарем ОН Гаммершилдом для вирішення спору, що виник внаслідок відмови секретаря тієї слідчої Комісії, данця Єнзена, видати акти з зізнаннями мадярських свідків будь-кому, включно з самим Гаммершилдом.

● **У хвилях терору,** що шаліє на Мадярщині, страчено в Будапешті засудженого на смерть „народним судом" колишнього посла мадярського парляменту Ґабора Фолдеша, який в жовтні 1956 року був головою Революційної ради в м. Ґісрі. Разом з ним засуджено на смерть у тому місті ще 5-х мадярських патріотів. Секретаря кардинала Міндсенті, монсіньйоре Еґона Турчані засуджено на досмертну в'язницю.

● **Індонезійський президент Сукарно,** відвідавши прем'єра Індії Неру і президента Єгипту Нассера, прилетів з відвідинами до третього найбільшого „невтраліста" в сучасному світі — комуніста Тіта. І від Неру і від Нассера і від Тіта він хоче дістати зброю для індонезійської армії.

● **Чотири держави,** члени Багдадського пакту — Туреччина, Ірак, Іран і Пакістан — підписали договір про поборювання пачкарів спільними силами. Пачкарство на Середньому Сході набрало таких розмірів, що підважує економіку цих країн.